

Koulunpenkiltä palkkaty... Työkkärin listoille!

Tutkimus koulutustaustan vaikutuksesta alle 25 – vuotiaan nuoren kohtaamaan aktivointiin TE-toimiston palvelujärjestelmässä

**Jaakko Westerlund
Pro gradu-tutkielma
Sosiologia
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
syksy 2016**

TIIVISTELMÄ

Koulunpenkiltä palkkaty... Työkkärin listoille!

Tutkimus koulutustaustan vaikutuksesta alle 25 – vuotiaan nuoren kohtaamaan aktivointiin TE-toimiston palvelujärjestelmässä

Jaakko Westerlund
Sosiologia
Pro gradu-tutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaaja: Markku Lonkila ja Matti Kortteinen
Syksy 2016
sivumäärä 55 + liitteet 9 sivua

Kyseessä oleva tutkimus on toteutettu osana Suomen Akatemian rahoittamaa Nuoret työttömät, nuorisotakuu ja työvoimatoimistojen toiminta -nimistä tutkimushanketta. Tutkimus ottaa kantaa viime vuosina julkisuudessa keskustelua herättäneeseen ajankohtaiseen aiheeseen, nuorten syrjäytymiseen sekä nuorisotakuuseen. Aihetta lähestytään aiemman syrjäytymiskeskustelun sekä Jyrki Jyrkämän syrjäytymisen prosessimallin pohjalta. Syrjäytymisen prosessimallin perusajatuksena on, että syrjäytyminen on elämäntapa- ja elämäntilanteiden prosessi, jossa syrjäytyminen tapahtuu usealla eri elämän osalla, jolloin ongelmat kasaantuvat yksilölle.

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää koulutustaustan merkitystä työmarkkinoiden näkökulmasta sekä selvittää sitä, kuinka aktivointitoimet jakautuvat TE-toimiston palveluprosessissa nuoren koulutustaustan perusteella. Lisäksi tutkimus pyrkii ottamaan kantaa aktivointitoimen vaikuttavuuteen syrjäytymisen kierrettä ehkäisevänä elementtinä.

Aineistona tutkimuksessa on käytetty TE-toimiston asiakastietojärjestelmän tietoja. Tiedot sisältävät työnhakija-asiakkaiden perustietoja, kuten esimerkiksi koulutustaustan, iän, työnhakuammatin sekä työvoimaviranomaisten antamia työvoimapolitiittisia lausuntoja. Aineisto kattaa 4796 havaintoyksikköä, joka on puolet Uudenmaan TE-toimistossa asioivista alle 25 – vuotiaista työttömistä työnhakijoista otanta hetkellä helmikuussa 2016. Aineisto on poimittu satunnaisotannalla koko joukosta. Analyysi on toteutettu havainnoimalla muuttujien välisiä korrelaatioita Pearsonin tulomomentti korrelaatio kerrointa hyödyntämällä.

Tulokset osoittavat, että perusopetuksen varassa olevat nuoret alle 25 – vuotiaat työttömät työnhakijat ovat heikommassa asemassa työmarkkinoilla kuin ne kenellä on vähintään toisen asteen tutkinto. Tulosten pohjalta vaikuttaisi siltä, että TE-toimisto on onnistunut kohdentamaan aktivointitoimet juuri kyseiselle erityisryhmälle. Tutkimustulokset kuitenkin langettavat varjon toimien ylle syrjäytymiskierrteen katkaisemisen näkökulmasta käsin. Tämä näkyy voimakkaana korrelaationa aktivointitoimien ja sanktiointien lukumäärissä perusopetuksen varassa olevien nuorten kohdalla. Tulosten pohjalta vaikuttaisi siltä, että perusopetuksen varassa olevat nuoret ajautuvat herkemmin kierteeseen, jossa taloudellisesta kannustamisesta huolimatta nuori ei kiinnity palveluihin ja tulee sanktioiduksi yhä uudestaan.

Avainsanat: TE-toimisto, syrjäytymisen prosessimalli, nuorisotakuu, aktivointipolitiikka

Sisällys

1. JOHDANTO.....	4
1.2 ”Nuorisotakuu” nuorten yhteiskuntatakuu	5
1.2.1 Tavoitetila ja käytännön toimenpiteet	6
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	10
2.1 Syrjäytymiskeskustelu.....	10
2.2 Syrjäytymisen käsitteestä	12
2.3 Syrjäytymisen prosessimalli	14
2.3.1 Nuoruus syrjäytymisherkkänä elämänvaiheena	16
2.3.2 Syrjäytyminen läpi elämän kulkevana prosessina	18
3. AKTIVOINTI JA AKTIVOINTIPOLITIikka.....	21
3.1 Mistä aktivoinnissa on kysymys?	21
3.2 Kannustamisesta	22
3.3 Aktivoinnin muotoutuminen käytännössä	23
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
4.1 Tutkimustehtävä	25
4.2 Aineiston esittely	26
4.3 Tutkimusmenetelmät.....	31
4.4.1 Tutkimukseen valitut selittävät muuttujat	33
4.4.2 Tutkimukseen valitut selitettävät muuttujat.....	34
4.5 Tutkimustulokset	35
4.5.1 Tutkimuksen ensimmäinen vaihe.....	35
4.5.2 Tutkimuksen toinen vaihe	41
4.6 Yhteenveto tuloksista	44
5. POHDINTA.....	46
6. Lähteet	51

1. JOHDANTO

Julkisuudessa on käyty viime vuodet kiihvasta keskustelua syrjäytymisestä. Etenkin huoli nuorten 15 – 29 – vuotiaiden syrjäytymisestä on leimannut keskustelua merkittävästi. Syrjäytyminen on paitsi merkittävä henkilökohtainen tragedia yksilölle, myös suuri valtiontaloudellinen ongelma. Eräiden arvioiden mukaan, mikäli nuori jää 30-vuotiaana työkyvyttömyyseläkkeelle, on menetetyn työpanoksen arvo yli 1.5 miljoonaa euroa. Vuonna 2008 jäi työkyvyttömyyseläkkeelle liki 4000 16 – 34 – vuotiaista. Näiden 4000 nuoren työpanoksen menetyksestä seuraa valtiolle noin 6.6 miljardin euron tappio, jos normaalin työuran oletetaan kestävän 65 ikävuoteen asti. Hoitokustannuksiin näissä arvioissa uppoaa edellä mainitun lisäksi noin 2.5 miljardia euroa. Yleisin syy ennenaikaiselle eläkkeelle vuonna 2008 oli masennus tai muut mielenterveysongelmat. Mielenterveysongelmista aiheutuneet kustannukset työpanoksen menetyksenä ovat 4.7 miljardia euroa yllämainitusta 6.6 miljardista eurosta. (TEM raportteja 8/12, 19.)

Vuoden 2012 alkupuolella julkaistiin Pekka Myrskylän raportti ”Keitä ovat syrjäytyneet nuoret”. Raportissaan Myrskylä pyrkii tavoittamaan syrjäytyneiden nuorten määrää ja rakennetta tilastokeskuksen tilastojen avulla (Myrskylä 2012, 2). Myrskylä määrittelee syrjäytyneeksi nuoreksi koulutukseltaan perusasteen varassa olevat 15 – 29 – vuotiaat, jotka ovat työvoiman ja koulutuksen ulkopuolella (Myrskylä 2012, 2). Myrskylän (2012, 2) raportissa nuorta, joka on suorittanut esimerkiksi toisen asteen tutkinnon, ei voida lukea syrjäytyneiden joukkoon. Tällä perusteella määriteltynä Myrskylän mukaan vuonna 2010 syrjäytyneitä 15 – 29 – vuotiaita oli yhteensä 51 341, joka vastaa n. 5 % kaikista tämän ikäisistä nuorista Suomessa. (Myrskylä 2012, 2.)

Myrskylän raporttia seuranneena vuonna tiedon tarve ja huoli nuorten tilanteesta manifestoitivat politiikkojen tilaamina raportteina, jotka käsittelivät syrjäytymisen teemaa palveluiden vaikuttavuuden näkökulmasta käsin sekä nuorisotakuun lanseerauksena. (Aaltonen, Nerg & Ikäheimo 2015, 9.)

Nuorisotakuu oli yksi Jyrki Kataisen hallituksen kärkihankkeista, joka starttasi vuoden 2013 alusta. Sitten 2015 Sipilän hallitus siirtyi nuorisotakuusta kohti yhteiskuntatakuuta. Huomionarvoista kuitenkin on, että vaikka nuorisotakuusta on oltu hiljalleen luopumassa, on se jättänyt jälkeensä rakenteita ja toimintamalleja, joita sovelletaan edelleen käytäntöön.

Nuorisotakuun tavoitteena on nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja työllisyyden lisääminen. (TEM raportteja 8/12, 6). TE-toimistot ovat merkittävässä roolissa nuorisotakuun toteuttajana, sillä pudokkaat päätyvät ensisijassa TE-palveluiden piiriin, josta nuoret ohjautuvat eteenpäin yleensä takaisin joko kouluun, työelämään tai muihin nuoren tilanteesta riippuen tarjolla oleviin palveluihin. TE-toimisto ohjaa nuoria hyödyntäen erilaisia kannustimia keppejä ja porkkanoita aktivoidessaan nuoria eteenpäin.

Edellä esitetyn pohjalta kyseessä oleva tutkielma pyrkii selvittämään, kuinka Uudenmaan TE-toimiston aktivointitoimenpiteet, erilaiset sanktiot ja kannustimet kohdentuvat nuoriin työttömiin työnhakijoihin koulutustaustan perusteella sekä millainen on aktivointitoimenpiteiden vaikuttavuus syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta.

Tuloksia tarkastellaan koko Uudenmaan laajuudessa. Tutkimus on toteutettu hyödyntäen aineistona Uudenmaan TE-toimiston URA-asiakastietorekisterin tietoja.

Pro gradu tutkielman kirjoittaja työskentelee itse Uudenmaan TE-toimistossa Raaseporin, Lohjan, Hyvinkään, Järvenpään sekä Porvoon toimipisteissä nuorten palveluiden palveluesimiehenä osaamisen kehittämispalvelulinjalla.

Pro Gradu on kirjoitettu osana Suomen akatemian rahoittamaa Nuoret työttömät, nuorisotakuu ja työvoimatoimistojen toiminta -nimistä tutkimushankkeetta

1.2 ”Nuorisotakuu” nuorten yhteiskuntatakuu

Nuorisotakuun perusajatuksena on kehittää nuorten palvelutarjontaa siten, että se vastaa entistä paremmin nuoren tarpeisiin. (TEM raportteja 8/12, 6.) Nuorisotakuu perustuu halli-

tuksen ”*Public, Private, People, Partnership*” – malliin. Kyse on yhteiskuntatalkoista, joihin hallitus kutsuu mukaan niin viranomaistahot, järjestöt, elinkeinoelämän toimijat kuin myös nuoret itse yhteistyössä toimimaan nuorten aseman edistämiseksi. (TEM raportteja 8/12 s.06.)

Hallitusohjelmassa nuorisotakuu sisältää kaksi pääkohtaa, joiden avulla syrjäytymistä pyritään ehkäisemään:

1. ”Jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta.”(TEM raportteja 8/12, 7)

Lisäksi takuukseen kuuluu koulutustakuu:

2. ”Jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.” (TEM raportteja 8/12, 7)

1.2.1 Tavoitetila ja käytännön toimenpiteet

Tavoitteena nuorisotakuussa on, että kukaan peruskoulun päättävä nuori ei putoaisi yhteiskunnan palveluverkon ulkopuolelle ja jokainen pääsisi toisen asteen koulutukseen. Nuorisotakuu pyrkii puuttumaan ongelmiin heti niiden ilmennyt. Tärkeää on, että nuorella olisi jatkovaihtoehdot tiedossa ennen peruskoulun päättymistä. Vaikka nuorisotakuu takaa jokaiselle peruskoulun päättäneelle koulutuspaikan, niin tästä huolimatta nivelvaiheessa ”putoaa” nuoria järjestelmän ulkopuolelle. ”Pudokkaiisiin” tulisi ottaa yhteyttä kunnan verkostossa ja tilanteeseen on puututtava niin, että nuori ei jää työn ja koulutuksen ulkopuolelle. Tavoitteena on, että vastuut nuoren tukemisesta elämänkulun siirtymävaiheissa olisi määritelty selkeästi. Samoin vastuun vaihdokset viranomaiselta toiselle toteutuisivat ”peh-

meästi” niin, että nuoren luottamussuhde uuden toimijan kanssa ehtii rakentua. Nuorisotakuun tulee näyttäytyä nuorelle selkeänä eri palveluiden kokonaisuutena. (TEM raportteja 8/12, 48.)

Toimenpiteet, joiden avulla nuorten syrjäytymistä pyritään ehkäisemään ja kiinnittämään nuoret yhteiskuntaan ovat seuraavat:

- Koulutustakuu
- Ilman koulutusta olevien 20- 29-vuotiaiden nuorten aikuisten osaamisohjelma (NAO). Nuoria aktivoidaan suorittamaan ammattitutkinto tai sen osia.
- Laajemmat oppisopimuskoulutusmahdollisuudet nuorille
- Maahanmuuttajanuorille kielikoulutusta sekä opintoihin valmentavaa koulutusta
- TE-hallinnon palvelut nuorille
- Erilaiset kuntoutustoimenpiteet
- Yksilöllisiä tukimuotoja, kuten: etsivänuorisotyö, nuortentyöpajat
- Alle 25-vuotiailla vailla ammatillista koulutusta olevilla työttömällä työnhakijoilla velvollisuus hakea yhteishaussa

TE-hallinnon vastuualueeseen kuuluvat nuoret, jotka ovat muun koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Nuorisotakuuseen sisältyy kolmen kuukauden aikasuositus, jonka aikana nuorelle on tarjottava työllisyyttä edistävä toimenpide. Ilmoitaututtuaan TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi nuorelle laaditaan työllisyysuunnitelma kahden viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta lukien. Työllisyysuunnitelmassa sovitaan yhdessä TE-toimiston asiantuntijan kanssa niistä toimenpiteistä, joilla nuoren työllisyyttä pyritään edistämään. Mikäli työnhakija kieltäytyy suunnitelman laatimisesta tai jättää noudattamatta suunnitelmassa sovittuja toimenpiteitä, seuraa tästä työttömyysetuuden menettäminen. (TEM raportteja 8/12, 58.) Tämän lisäksi alle 25-vuotiailla vailla ammatillista koulutusta olevilla nuorilla on velvollisuus hakea kevään yhteishaussa koulutukseen. Mikäli hän laiminlyö yhteishakuvelvollisuuttaan, menettää nuori oikeuden työttömyysetuuteen. (Työ- ja Elinkeinministeriön ohje TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa 2015, 76.)

TE-hallinnon tehtävänä on neuvoa nuoria ammatin- ja uravalintaan liittyvissä kysymyksissä. Nuorisotakuu vahvistaa nuorten ohjaus- ja neuvontapalveluita lisäämällä henkilöstöresursseja kyseisiin palveluihin. Lisäksi valmentavaa työvoimakoulutusta tarjotaan niille nuorille, joilta puuttuu perustiedot työelämästä, opiskeluvaihtoehdoista ja ammateista. TE-toimistot tarjoavat valmentavaa työvoimakoulutusta myös ammatinvaihtajille ja yrittäjyyttä harkitseville nuorille. Lisäresursseja nuorisotakuussa kohdennetaan maahanmuuttajanuorten ohjauksen vahvistamiseen. (TEM raportteja 8/12, 59.)

Lisäksi TE-hallinto järjestää nuorille työnhakijoille työnhakuvalmennusta, joka sisältää esimerkiksi ohjausta CV:n tekemiseen ja sähköisten palveluiden käyttöön. Lisäksi valmennusryhmät mahdollistavat vertaistuen työnhaussa. Nuorille, joilla on erityisiä haasteita työllistymisessä, voidaan tarjota yksilöllistä tukea ja ohjausta. (TEM raportteja 8/12, 60.)

Nuorten työllistymistä työmarkkinoille tuetaan tarjoamalla työnantajille palkkatukea, mikäli tämä palkkaa nuoren palvelukseensa (Työ- ja Elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2015, 56). Tämän lisäksi nuorilla on mahdollisuus työkokeiluun uravaihtoehtojen selkeyttämiseksi sekä työhön paluun tueksi työnantajan palveluksessa. Työkokeilun ajalta nuorelle maksetaan työttömyysetuutta täysimääräisesti. (Työ- ja Elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2015, 19.)

Palkkatuen vaihtoehtona nuoria tuetaan yrittäjyyteen. TE-hallinto panostaa nuorten yrittäjyyden tukemiseen lisäämällä neuvontapalveluita sekä osallistumalla liiketoiminnan suunnitteluun. Nuorten yrittäjyystaitoja kehitetään työvoimakoulutuksen avulla. Yrittäjävalmennukseen voidaan sisällyttää ammattitaidon sekä liiketoimintataidon kehittäminen. Lisäksi yrittäjyyttä voidaan tukea myöntämällä starttirahaa yritystoiminnan aloittamiseksi enintään 18 kuukaudeksi. (TEM raportteja 8/12, 61 – 62.)

Edellä mainitun lisäksi TE-toimistot yhteistyössä KELA:n palveluiden kanssa tukevat nuorten työelämään suuntautumista kuntoutuksen kautta. Vajaakuntoisen nuoren kohdalla yhteistyön merkitystä pidetään tärkeänä, jotta viranomaiset kykenisivät tarjoamaan nuorille oikeat palvelut oikeaan aikaan. Palveluiden oikea-aikaisella ajoittamisella pyritään estämään nuoren väliinpuotoaminen. (TEM raportteja 8/12, 63.) TEM raportin 8/12 mukaan

KELAn kuntoutuspalveluita pyritään parantamaan niin, että kuntoutuskursseilla olisi mukana TE-toimiston edustaja, joka olisi suunnittelemassa jatkoa nuorelle työllistymisen kannalta (TEM raportteja 8/12, 63).

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Syrjäytymiskeskustelu

Entä mitä syrjäytymisellä oikeastaan tarkoitetaan? Mistä siinä ilmiöstä on kysymys, johon nuorisotakuulla on pyritty vastamaan. Syrjäytyminen on käsitteenä haastava ja sitä on käytetty eritavoin eri aikoina. Ilmiön ymmärtäminen edellyttää tutustumista syrjäytymiskeskustelun historiaan. Varsinkin julkista keskustelua seurattaessa usein tulee vaikutelma, jonka mukaan syrjäytyminen ja pitkäaikaistyöttömyys ovat pitkälti synonyymejä keskenään.

Syrjäytymiskeskustelua osana hyvinvointivaltiollista diskurssia on käyty maailmalla ainakin 1960-luvulta alkaen (Moisio 2000, 218; ks. myös Järvinen & Jahnukainen 2001, 129; Helne 2002, 12). 1970-luvulla köyhyys alettiin käsittää suhteellisena ilmiönä. Aiemmin köyhyys käsitettiin absoluuttisesti, eli puutteellisina resursseina ylläpitää toimintakykyä. Nyt köyhyys määriteltiin elämisenä jonkin sovitun rajan alapuolella, joka lasketaan keskimääräisestä tulotasosta, minkä vuoksi köyhyys käsitettiin nyt suhteelliseksi ilmiöksi. Samalla tarkastelun kohteeksi nousivat tekijät, joiden oletettiin olevan köyhyyden syynä yhteiskunnassa. (Moisio 2000, 217; ks. myös Townsed, Peter 1971, 1979.)

Suomeen syrjäytymiskeskustelu rantautui 1970-luvulla. 1970-luvun loppupuolella Jorma Sipilä (1979) avaa suomalaista syrjäytymiskeskustelua selvittäen sosiaalisten ongelmien syntyä. Sipilä (1979) tarkastelee ”*sosiaalisten ongelmien synty ja lievittäminen*” – kirjassaan sosiaalisten ongelmien taloudellisia ja poliittisia taustatekijöitä. 1980-luvun puolivälissä Sipilä määritteli syrjäytymisen yksilön ja yhteiskunnan siteiden heikkoutena (Sipilä 1985, 73). 1980-luvun puoleen väliin mennessä syrjäytymisen käsite oli vakiintunut yleiseen käyttöön niin tutkimuksessa, mediassa kuin kansalaistenkin keskuudessa. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 129)

Tero Järvisen ja Markku Jahnukaisen (2001, 130) mukaan syrjäytymiskeskustelu etenee aaltona. Tämä seuraa Anthony Downsien sosiaalisten ongelmien elinkaaren syklimallia, jossa on viisi vaihetta kiinnostuksen nousemisesta sen laskuun. Malliin sisältyy oletus, jonka mukaan aiemmin esiin noussut kysymys herää uudelleen henkiin liittyen johonkin muuhun ongelmaan. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 130.) Heidän (Järvisen ja Jahnukaisen 2001, 130) mukaansa 1980-luvun puoltaväliä voidaan pitää syrjäytymiskeskustelun ensimmäisenä aaltona. 1990-luvun alussa syrjäytymistutkimus hiipui. Järvinen ja Jahnukainen

(emt., 130) epäilevät, että tutkijoiden mielenkiinto siirtyi syrjäytymisestä työttömyyden tutkimiseen laman seurauksena. Toisena syynä tutkimustyön hiipumiselle voidaan pitää sellaisen syrjäytymisen teoreettisen ja käsitteellisen pohjan puuttumista tai näiden leväperäisyyttä, joka olisi voinut mahdollistaa syrjäytymisen systemaattisen tutkimisen (Moisio 2000, 218). 90 – luvun puolivälin jälkeen syrjäytymiskeskustelu nousi taas keskiöön, kun laman aikana lisääntynyt työttömyyden pitkittyminen ja syrjäytymisen käsite löysivät toisensa (Järvinen & Jahnukainen 2001, 130; Suutari 2002, 14). Samoihin aikoihin Suomessa 90 – luvun loppupuolella laman jälkeen suhteellinen köyhyys oli kaksinkertaistunut (Moisio 2010, 183).

Laman ohella Suomen EU- jäsenyys on vauhdittanut syrjäytymiskäsitteen vakiintumista yhteiskunnallisessa keskustelussa. Syrjäytymisen käsite korvasi lähes kokonaan huono-osaisuuden ja köyhyyden termit EU:n sosiaalisen ulottuvuuden puhetavoissa (Suutari 2002, 12; Moisio 2000, 217). Kun Euroopan komission kahden ensimmäisen anti-poverty-ohjelman tavoitteisiin oli kirjattu huono-osaisuuden ja köyhyyden vähentäminen unionissa, oli 1990-luvun alussa käynnistyneessä kolmannessa anti-poverty-ohjelmassa huono-osaisuus korvattu syrjäytymisen käsitteellä (Moisio 2000, 217; Suutari 2002, 12). Sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisy kirjattiin myös yhdeksi unionin poliittiseksi tavoitteeksi. Syrjäytymisen estäminen merkittiin myös yhdeksi EU:n rakennerahastojen kohteeksi (Moisio 2000, 217; ks. myös Room 1995).

Muutokset suomalaisessa sosiaalipolitiikassa 1990-luvun alussa on myös yksi keskeisistä tekijöistä, minkä vuoksi syrjäytyminen nousi uudelleen julkisen keskustelun keskiöön sekä tutkijoiden kiinnostuksen kohteeksi (Suutari 2002, 11). Alettiin puhua aktivointipolitiikasta tai aktivoivasta sosiaalipolitiikasta. Aktivointipolitiikka kohdentuu syrjäytyneisiin ja syrjäytymisvaarassa oleviin (Keskitalo & Karjalainen 2013, 8.) Aktivointipolitiikka pyrkii lisäämään nuoren aktiivisuutta työmarkkinoilla erilaisin kannustein siirtämällä vastuuta yhteiskunnalta yksilöille.

Syrjäytymiskeskustelun kolmas aalto ajoittuu 2000-luvulle tiivistyen 2010-luvun alkuvuosina (Aaltonen ym. 2015, 9). 2000-luvulla syrjäytymiskeskustelun keskiössä sekä kritiikin kohteena on syrjäytymisen samaistaminen osallisuudeksi työmarkkinoihin. Kritiikin mukaan tällaisten yhtäläisyysviivojen vetäminen sivuuttaa kokonaan mahdollisuuden integroitua yhteiskuntaan muita kanavia pitkin (Suutari 2002 30–31.)

Viimeaikaisen suomalaisen syrjäytymiskeskustelun keskiössä on toiminut Pekka Myrskylän raportti ”Keitä ovat syrjäytyneet nuoret”. Raportin ilmestymistä seuranneena vuonna lanseerattiin nuorten yhteiskuntatakuu.

2.2 Syrjäytymisen käsitteestä

Edellisessä alaluvussa kävi ilmi, että syrjäytymisen määrittely on ollut tutkijoille haasteellista. Seuraavassa kappaleessa käydään läpi syrjäytymisen luonnetta sekä sitä, kuinka syrjäytyminen käsitetään kyseessä olevassa tutkimuksessa.

Zygmund Baumanin (1998, 83) mukaan yhteiskunta määrittelee, millaiset elämäntavat ovat suosiossa tai hyväksyttävissä. Hänen mukaan syrjäytyneeksi luetaan ne henkilöt ja ryhmittymät, jotka rikkovat yleistä sosiaalista järjestystä, eivätkä kykene elämään yleisten normien mukaisesti. Palkkatyö on normi, josta poikkeaminen nähdään uhkana yhteiskunnalliselle integraatiolle sekä uhaksi syrjäytyä yhteiskunnasta. (Bauman 1998, 83) Työttömyys on uhka, joka rikkoo sosiaalista järjestystä (Suutarin 2002, 27). Tapio Kuurre (1999, 9) puhuu tässä yhteydessä eurooppalaisesta ”työmarkkinakansalaisuudesta”. Hänen mukaansa yhteiskunnan näkökulmasta katsottuna vaikuttaisi siltä, että hyvä kansalainen on yhtä kuin hyvä työntekijä tai yrittäjä. (Kuurre, 1999, 9). Myös Järvisen ja Jahnukaisen (2001, 129) mukaan syrjäytymiskeskustelu saa herkästi muotoja, joissa syrjäytyminen käsitetään synonyymina työttömyydelle (Järvinen & Jahnukainen 2001, 129). Palkkatyöhön osallistumista pidetään usein hyvinvoinnin ja elämänhallinnan perustana. Sitä pidetään porttina perhe-elämään, yhteiskunnallisiin palveluihin, asumiseen sekä sosiaaliturvan kasvuun. (Suutari 2002, 27; Väärälä 2000, 82.) Historiallisesta perspektiivistä tarkastellen Kuurteen käsite työmarkkinakansalaisuudesta tulee lähelle sitä, mitä Weber tarkoitti aikoinaan kapitalismin hengellä ja protestanttisella etiikalla.

Työmarkkinoilta syrjäytyminen ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita syrjäytymistä muilta elämän osa-alueilta tai yhteiskunnan kentiltä. Viranomaisten mukaan syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevaksi luokitellut nuoret eivät välttämättä tunnista itseään näiden käsitteiden piiriin kuuluvaksi. Syrjäytyneiksi luokitelluille nuorille paikka työmarkkinoiden marginaalissa ei välttämättä merkitse liikkeen loppua ”syrjäytyneisyyden tilaa”, vaan ennemminkin tilannetta, josta lähdetään liikkeelle. (Paju 1999a, Suutarin 2002, 36 mukaan.) Mikäli samaistamme työmarkkinoilla mukana olemisen ja syrjäytymisen, pelkistämme yh-

teiskunnallisen elämän tarkoittamaan pelkästään taloudellista osallisuutta. Työmarkkinoiden marginaalissa eläminen ei välttämättä tarkoita huono-osaisuuden kasautumista, sosiaalisten siteiden katkeamista tai ”irralisuutta” ympäröivästä yhteiskunnasta. (Suutari 2002, 36–37, 39, 65; Järvinen & Jahnukainen 2001, 129.)

Ulkopuolisuus työmarkkinoilta kuitenkin tuottaa usein ongelmia myös muilla elämän eri osa-alueilla. Säännöllisen toimeentulon puuttuminen saattaa rajoittaa nuoren mahdollisuuksia osallistua sosiaaliseen elämään. Mikäli nuori syrjäytyy kulutuksen kentältä, ei tämä välttämättä kykene osallistumaan toimintaan mihin muut saman ikäryhmän ihmiset osallistuvat. Tämän seurauksena sosiaaliset sidokset ympäristöön saattavat heikentyä. Työttömyyttä pidetään syrjäytymisriskinä myös siksi, että palkkatyö ja ammatti ovat usealle tärkeitä identiteetin rakennuspalikoita. Lisäksi uhkana nähdään joutenolon passivoivan ja turhauttavan ihmistä. (Suutari 2002, 37.) Sosiaalisten kontaktien rajoittuminen yhdelle elämän osa-alueelle voi johtaa yksinäisyyteen ja pahimmassa tapauksessa eristäytymiseen (Suutari 2002; Emler & McNamara 1996; Hutchens 1994; McRae 1986).

Syrjäytymisestä puhuttaessa ollaan siis tekemisissä yksilön elämään laaja-alaisesti vaikuttavan ilmiön kanssa. Yksilötasolla tarkasteltuna syrjäytyminen kielii moniongelmaisuudesta ja huono-osaisuudesta, jolloin ongelmat kasaantuvat yksilöllä. Tällöin syrjäytyminen tapahtuu eri elämän osa-alueilla. Huono-osaisuuteen tai moniongelmaisuuteen liittyvät ongelmat käsitetään liittyvän syrjäytymiseen työelämästä, sosiaalisista suhteista ja poliittisesta osallistumisesta. Mitä useammalla osa-alueella yksilöllä on vaikeuksia, sitä syrjäytyneempänä yksilöä pidetään. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 129; ks myös Sipilä 1985; Levitas 1998.) ”Kyse on pelkistetysti ulkoisten rajoitusten aiheuttamista yksilöllisten toimintamahdollisuuksien kaventumisesta ja sitä kautta yksilöä ja yhteiskuntaa yhdistävien siteiden heikkenemisestä.” (Järvinen & Jahnukainen 2001, 129). Nyky-yhteiskunnassa ihmisten väliset keskeisimmät yhteisyyteen linkittävät instituutiot ovat palkkatyö, koulutus, perhe sekä erilaiset kulutuksen muodot. Niitä voidaan pitää samalla tärkeimpinä siteinä yhteiskunnan ja yksilön välillä. Edellä mainitun perusteella, suurimmassa vaarassa syrjäytyä ovat ne, joilta puuttuu työ, perhe, koulutus sekä resurssit kulutukseen. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 129.)

2.3 Syrjäytymisen prosessimalli

Syrjäytyminen on ilmiönä moniulotteinen ja nuoruus on erityisen herkkä vaihe irtaantua yhteiskunnan rattaista. Tätä herkkää vaihetta kuvaa hyvin Jyrki Jyrkämän rakentama syrjäytymisen prosessimalli. Mallia on kehitelty ensin Jyrkämä (1986), jonka jälkeen Mikko Takala (1992) on jatkanut sen kehitystä väitöskirjassaan (Järvinen & Jahnukainen 2001, 133). Mallia on yhä vienyt eteenpäin 2000-luvun alkupuolella Tero Järvinen ja Markku Jahnukainen artikkelissaan ”kuka meistä onkaan syrjäytynyt?”. Esittelen ensin Jyrkämän mallinnuksen syrjäytymisen prosessiluonteesta, jonka jälkeen esittelen lyhyesti Järvisen ja Jahnukaisen tulkinnan syrjäytymisprosessista.

Jyrkämän prosessimallissa keskeisessä asemassa on toimijan ja rakenteen välinen ristiriita. Yhteiskunta toimii omien lainalaisuuksiensa mukaan. Yksilö ei kuitenkaan ole passiivinen sivusta seuraaja, vaan aktiivinen toimija, jolla on mahdollisuus vaikuttaa omaan asemaansa yhteiskunnan puitteissa. (Jyrkämä 1986, 39.)

Jyrkämän mallissa syrjäytymiseen ei johda jokaisen syrjäytyjän kohdalla sama prosessi. Alla oleva taulukko pyrkii hahmottamaan syrjäytymisen eri ulottuvuuksia. Harvemmin on kuitenkaan mahdollista nimetä yhtä erottavaa tekijää, jota voidaan nimittää syrjäytymisen syyksi. Kyse on usein eri ulottuvuuksien yhteen kietoutuneisuudesta. Ulottuvuuksien tarkastelu ja erottelu auttaa kuitenkin hahmottamaan syrjäytyneisyyttä niin käsitteellisesti kuin empiirisen tutkimuksen kohteenakin. (Jyrkämä 1986, 39.)

Taulukko 1. Syrjäytymisen ulottuvuudet

	<i>Koulutuksellinen</i>	<i>työmarkkinallinen</i>	<i>Sosiaalinen</i>	<i>Vallankäyttöllinen</i>	<i>Normatiivinen</i>
<i>Alueet</i>	Koulutusinstituutiot	työmarkkinat, työelämä	perhe, lähiyhteisöt	yhteiskunnalliset vaikutukset	Julkisuus, kansalaismielipiteet
<i>Sisällöt</i>	Tietojen, taitojen ja valmiuksien vähäisyys tai puuttuminen	työn sisällyttävyys, huonot työolot, työttömyys ja sen uhka	siteettömyys, rajoitetusti ystävyssuhteita	vallan ja vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen	”normaaliuden” rikkominen
<i>Mekanismit</i>	valikoiminen, valikoituminen koulutusaloille ja -tasolle	valikoituminen, valikoituminen huonoihin työmarkkina-asemiin, urautuminen työttömäksi	avioerot, eristäminen/ eristäytyminen lähiyhteisöstä	joutuminen vallankäytön ja kontrollin kohteeksi	leimautuminen ja leimaaminen ”norminrikkokijaksi”, poikkeavaksi
<i>Syyt ja taustatekijät</i>	kilpailu koulutuspaikoista, ”koulutuskulttuuri” yksilölliset resurssit	työmarkkinoiden ja työelämän muutokset	perheen ”kriisi”, lähiyhteisön mureneminen	vallankäytön monimutkautuminen, kontrollikoneistojen kasvu	yhteiskunnallisen ilmapiirin koveneminen
<i>Seuraukset</i>	resurssien vähäisyys kovenesssa kilpailussa	toimeentuloon terveyteen ym. liittyvät ongelmat	sosiaalisen tuen ja ulkoisen kontrollin heikkeneminen	vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa itseä koskeviin ratkaisuihin	itseleimaaminen, identiteetti-ongelmat

Taulukossa 1 pyritään hahmottamaan viisi eri ulottuvuutta, joissa syrjäytymisprosessi tapahtuu. Ulottuvuuksia pyritään hahmottamaan sen mukaan, millä eri alueella ne vaikuttaisivat toimivan. Mikä on eri ulottuvuuksien keskeinen sisältö sekä minkälaisina mekanismeina ne esiintyvät. Mitkä syyt ja taustatekijät ovat niihin olleet vaikuttamassa, ja mitä seuraamuksia niillä mahdollisesti on. Taulukkoa on mahdollista lukea myös vaakariiveittäin. (Jyrkämä 1986, 41.) Tällöin Jyrkämän (emt., 41) mukaan syrjäytymisen kokonaisvaltainen prosessiluonne erityisesti korostuu. Esimerkiksi; yksilö epäonnistuu koulutuksen saralla ajautuen heikkoon työmarkkina-asemaan tai kokonaan työmarkkinoiden ulkopuolelle. Työttömyyden seurauksena yksilön elämäntapojen muutoksen vuoksi sosiaaliset siteet ympäröivään yhteiskuntaan heikentyvät. Yksilön elämäntilannetta leimaa vallanpuute sekä itsensä näkeminen vastuulliseksi yhteiskunnallisesta muutoksesta aiheutuneesta tilanteesta.

Yksilön epävarmuus tulevaisuudesta kasvaa johtaen eristäytymiseen ja henkilökohtaisen vaatimustason laskuun. (Jyrkämä 1986, 41.)

2.3.1 Nuoruus syrjäytymisherkkänä elämänvaiheena

Jyrkämän malliin sisältyy ajatus, jonka mukaan nuoruutta määriteltäessä sosiologisena ilmiönä korostuu keskeisenä elementtinä muutos, ihmisen kasvu kohti aikuisuutta. Aikuisiksi kasvamiseen sisältyy oleellisesti vastuu omasta itsestään ja toimeentulostaan työelämään siirtymisen myötä. (Jyrkämä 1986, 42.)

Jyrkämä (1986, 42) hahmottaa nuoruuden elämänvaiheena, jolloin riski syrjäytyä on poikkeuksellisen suuri. Hänen (emt., 42) mukaansa nuorten syrjäytymistä tarkasteltaessa on otettava huomioon kyseisen elämänvaiheen muuttuminen historian saatossa yhteiskunnallisen muutoksen myötä. Nuoruus on siis sekä elämävaihe että yhteiskunnallinen ja historiallinen kategoria. Jyrkämän (emt., 42) mukaan ne prosessit, joiden kautta siirtyminen aikuisuuteen on perinteisesti tapahtunut, ovat ajan saatossa oleellisesti muuttuneet. Vanhassa maatalousyhteiskunnassa se, mikä ihmisestä ”tuli isona”, oli usein melko itsestään selvä kysymys. Syntyminen tiettyyn yhteiskuntakerrostumaan määritteli pitkälti tulevaisuuden ammatin ja sosiaalisen aseman yhteiskunnassa. Aikuisena ihmiseltä vaadittavat ammatilliset sekä sosiaaliset taidot opittiin välittömässä kasvuympäristössä. Tämän lisäksi yhteisön vaikutuksen yksilön käyttäytymistä kontrolloivana ja tukevana elementtinä ajatellaan olleen vahvempi perinteisessä maatalousyhteiskunnassa. Katkokset ja murrokset aikuisuuden ja lapsuuden välillä ovat olleet vähäisempiä ja lyhyt kestoisempia. Aikuisen velvollisuudet ja oikeudet saavutettiin varhain. (Jyrkämä 1986, 42.)

Jyrkämän (1986, 42) mukaan tilanne nykypäivänä on olennaisesti erilainen. Hänen mukaansa nuoruuteen sisältyvät aikuistumisprosessit ovat erillistyneet ja näihin prosesseihin vaikuttavat tekijät ovat monimuotoistuneet. Keskeisiä muutoksia ovat ainakin seuraavat:

1. Nuoruusajan pidentyminen
2. Koulutuksen erillistyminen
3. Nuorten erillistyminen erityiseksi ikäryhmäksi
4. Sosiaalisen tuen ja kontrollin erillistyminen

Aikuistumisprosessin pitkittymisellä on ristiriitoja ja jännitteitä luovia vaikutuksia. Nuoruusajan pidentyminen jättää lapsuuden ja aikuisuuden väliin yhä enemmän tilaa, jossa ihminen joutuu tekemään itseään koskevia valintoja. Näiden valintojen vaikutukset saattavat olla hyvinkin kauaskantoisia yksilön elämässä. Jyrkämän (emt., 43) mukaan tämä edellyttää elämän pitkäjänteistä suunnittelua. Usein valintojen vaikutukset saattavat kaiken lisäksi olla vaikeasti ennustettavissa. Myös aikuistumiseen liittyvien prosessien aikataulut ovat muuttuneet oleellisesti. Toisin sanoen perinteinen normaalibiografia rikkoontuu ja saa uusia muotoja. Tämän seurauksena nuoren on vaikeampi käyttäytyä ikänormien määrittämällä tavalla. (Jyrkämä 1986, 42.) Jokisen ja Saariston (2004, 264) mukaan myöhäismodernissa maailmassa normaalibiografia vaihtuukin ”tee-se-itse” – biografiaksi. Aikuistumisprosessin pidentymisen seurauksena nuoruus on siis muuttunut monelta osin haasteellisemmaksi kuin ennen (Jyrkämä 1986, 42).

Koulutuksen erillistymisellä Jyrkämä viittaa koulutusjärjestelmän ja työelämän muutokseen. Koulutuksesta on muodostunut ydinperheestä irtaantunut oma erillinen alueensa. Toisaalta koulutus on myös samanaikaisesti irtaantunut työelämästä. Koulun ja työelämän väliin jää avoimet työmarkkinat, joilla nuori joutuu kilpailemaan työelämään pääsystä. Kilpailu työmarkkina-asemasta alkaa siis jo koulutuksen alueella. Epäonnistuminen koulussa johtaa heikkoon kilpailuasemaan työmarkkinoilla. Työmarkkinoilla kilpailun käydessä yhä kovemmaksi muodostuvat epäonnistumiset ja virheet aina peruuttamattomammiksi. (Jyrkämä 1986, 42)

Sosiaalisen tuen ja kontrollin eriytyemisellä Jyrkämä viittaa niiden instituutioiden muutokseen, jotka ovat perinteisesti toimineet sosiaalisen tuen ja kontrollin lähteinä. Perinteisesti yksilön perhe ja välitön lähiyhteisö toimivat käyttäytymistä ohjaavina instituutioina. Näiden perinteisten käyttäytymistä ohjaavien tahojen merkitys on kuitenkin hiipunut modernina aikakautena. Tilalle on noussut valtiollinen kontrollibyrokraatia, jonka mahdollisuudet muuhun kuin kontrolloimiseen ovat rajalliset. Tämä aiheuttaa ongelmia etenkin tilanteissa, joissa syystä tai toisesta nuoret ajautuvat rikkomaan yleisesti hyväksytyjä virallisia ja/tai epävirallisia normeja. Tästä seuraa se, että poikkeavat ”epänormaalit”, normistoa rikkovat yksilöt joutuvat ensisijassa valtiollisen kontrollin kohteeksi, joka mahdollisesti näyttäytyy avoimena konfliktina byrokratiakoneistoa vastaan. Joissakin tapauksissa kontrollin kohteeksi ajautumisella saattaa olla negatiivisia vaikutuksia, jotka sysäävät yksilön yhä kauemmaksi keskustasta kohti marginaaliasemaa. (Jyrkämä 1986, 44.)

TE-toimistot toimivat tässä mielessä valtiollisen kontrollin edustajana. TE-toimistojen toimintalogiikkaa ohjaa nuoren osallistaminen. Osallistumista kontrolloidaan erilaisin taloudellisin kannustein sekä pakottein.

Edellä mainitut yhteiskunnalliset muutokset nuoruuden elämänvaiheessa ovat tuottaneet lisää mahdollisuuksia syrjäytyä. Kilpailun kovetessa koulutuksesta ja työpaikoista nousee riski syrjäytyä yhä useamman nuoren kohdalla.

3.2.2 Syrjäytyminen läpi elämän kulkevana prosessina

Järvinen ja Jahnukainen ovat rakentaneet Jyrkämän mallin pohjalta viisiportaisen syrjäytymisen prosessimallin, jossa erityisesti korostuu elämän kaarellisuus. Heidän (Järvinen & Jahnukainen 2001, 133) mallissaan syrjäytymisprosessi alkaa jo usein varhaislapsuudessa, jolloin ihminen omaksuu perusvalmiudet (asenteet, arvot, toimintatavat), joiden ohjaamana yksilö kasvaa kohti yhteiskunnan jäsenyyttä.

Kuva 1. Syrjäytymisen prosessimalli. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 135)

1. Taso
Ongelmia kotona ja/tai koulussa
2. Taso
Epäonnistuminen koulussa, koulun keskeyttäminen
3. Taso
Heikko asema työmarkkinoilla
4. Taso
Taloudelliset ongelmat, riippuvuus hyvinvointivaltiosta
5. Taso
Elämänhallinnan ongelmat (päihde- ja mielenterveysongelmat, rikollisuus)

Lapsuudenkodin vaikutus lapsen kouluympäristöön sopeutumisessa on merkittävä. Kodilla on myös keskeinen rooli siinä, millaiselle koulutusuralle lapsi valikoituu myöhemmin elämässään. (Järvisen & Jahnukaisen 2001, 133; ks myös Bourdieu 1984.) Mitä kauempana kodin ja koulun kulttuurit ovat toisistaan, sitä vaikeampi lapsen on sopeuta ”normaaliuden” vaatimuksiin, joita koulun kulttuuriympäristö edellyttää. Koulu epäonnistuu pyrkimyksessään tasoittaa oppilaiden välisiä, erilaisista lähtökohdista johtuvia eroja. (Kuusinen 1992; Järvisen & Jahnukaisen mukaan 133.) Sopeutumattomuus ja oppimisvaikeudet ennakoivat

epäonnistumisen kierrettä. Järvisen ja Jahnukaisen (2001) muukaan tämä voi ääritapauksessa edetä oppivelvollisuuden keskeytymiseen. (emt., 134.)

Epäonnistuminen peruskoulussa johtaa usein herkästi myös ammattikoulutuksesta karsiutumiseen. Tästä taas seuraa suurella todennäköisyydellä huonoon ja epävarmaan asemaan työmarkkinoilla. Pitkittyessään työttömyys aiheuttaa yksilölle riippuvuutta hyvinvointivaltiosta sekä taloudellisia ongelmia. Pitkäaikaistyöttömyyttä pidetään myös usein porttina rikollisuuteen ja päihdeongelmiin. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 134.)

Viimeinen viides taso, jota voidaan oikeastaan vasta pitää varisnaisena syrjäytymisenä, pitää sisällään erilaisia elämänhallinnan ongelmia, joihin liittyy usein erilaisia riippuvuuksia sekä sairauksia. Nämä yhdistettynä rikollisuuteen johtavat usein ”institutionaaliseen uloslyöntiin” esimerkiksi vankilaan. Järvistä ja Jahnukaista (2001) lainaten ”totaalihoitolaitossijoituksiin” (emt., 134). Viidennessä vaiheessa siteet yhteiskuntaan ovat suurelta osin kadonneet. Viides taso kuvaa tilaa, jossa henkilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa ovat äärimmäisen rajoittuneet. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 134.)

Järvisen ja Jahnukaisen (emt., 135) mukaan mallia on kritisoitu deterministiseksi, sillä sen antaman kuvan mukaan kerran alettuaan syrjäytymisprosessi etenee aina ennalta määrättyllä tavalla. Kritiikkiä prosessimalli on saanut myös siitä, että se ottaa ainoastaan huomioon alkupäässä syrjäytymispolulle ajautuneet yksilöt. Yksilö voi kiinnittyä prosessin eri tasoille myös ilman aiempaa syrjäytymiseen viittaavaa historiaa. Näin voi käydä esimerkiksi erilaisten elämän käännekohtien seurauksena. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 135.) Mallia ei ole tarkoitus lähestyä empiirisenä yleistyksenä, vaan ideaalityyppisenä kuvauksena jota vasten empiiristä todellisuutta on mahdollista verrata (emt., 135). Malli kuitenkin toimii Järvisen ja Jahnukaisen (2001, 135) sanoin ”todellisuuden ymmärtämisen ja vertailun käsitteellisenä instrumenttina”.

Nuoruus iän herkkyys ja koulutuksen merkitys kilpailussa työmarkkinoilla vaikuttaisivat toimivan leikkurina siinä mille, suunnalle nuori asettuu elämässään. Koulutus tai paremmin sen puuttuminen on kriittinen asia, kun tarkastellaan nuoren mahdollisuuksia kiinnittyä työmarkkinoille sekä aiheuttaen riskiä syrjäytyä yhteiskunnasta. Tämän, ja osin aineiston

rajoitteiden vuoksi tutkielmassa syrjäytymisvaarassa olevaksi tarkastelun kohteeksi rajataan, ne nuoret jotka ovat työttömiä TE-toimiston asiakkaita sekä keneltä puuttuu toisen asteen tutkinto

3. AKTIVOINTI JA AKTIVOINTIPOLITIikka

3.1 Mistä aktivoinnissa on kysymys?

Aktivointipolitiikalla viitataan hyvinvointivaltion paradigman muutokseen, joka on saanut alkunsa 1990-luvun alkupuolella suomalaisessa työ- ja sosiaalipolitiikassa (Keskitalo & Karjalainen 2013, 10; ks. myös Julkunen 2013, 21). Aktivoiva työpolitiikka on seurausta havainnosta, jonka mukaan pitkäaikaistyöttömyys jatkuu laman ja nousukauden vaihteluista huolimatta. Aktivoimalla työttömäksi jääneitä kansalaisia erilaisin menetelmin, valtio pyrkii vastaamaan pitkäaikaistyöttömyyden sekä syrjäytymisen mukanaan tuomiin haasteisiin sekä ehkäisemään näitä ilmiöitä. Tavoitteena on, että työttömäksi jäätyään yksilö palaisi mahdollisimman nopeasti takaisin työelämään. Työmarkkinatukea on pidetty passiivisena tukitoimena, joka ei kannusta ihmistä työelämään. (Keskitalo & Karjalainen 2013, 10 – 11.)

Työttömiä aktivoivan politiikan taustalla on tarve pienentää valtion sosiaalikuluja. (Keskitalo & Karjalainen 2013, 7-8.) Aktivointipolitiikan taustalla vaikuttaa selkeästi myös ideologisia tekijöitä. Keskeisenä taustavaikuttimena voidaan pitää laajalti levinnyttä uusliberalistista taloussuuntausta, jonka ideologiaan keskeisesti kuuluu julkisten menojen karsiminen. Lisäksi globaali avointalous ja kansainvälinen kilpailu ovat vähentäneet huomattavasti valtioiden liikkumisvaraa. (Keskitalo & Karjalainen 2013, 8.)

Aktivointiuudistukset eivät rajoitu vain Suomeen, vaan ovat osa laajempaa trendiä, jota on toteutettu useimmissa hyvinvointivaltioissa 1990-luvulta alkaen. Ideat ovat oppimisen seurauksena levinneet maasta toiseen (Keskitalo & Karjalainen 2013, 10). Kun toisen maailmansodan jälkeen sosiaalipolitiikan painopiste oli sosiaalisten oikeuksien laajentamisessa, on rinnalle nykyään noussut yksilön vastuu omasta hyvinvoinnistaan. (Giddens 1998, Keskitalon 2013, 45 mukaan) Yhtenä keskeisenä tekijänä aktivointipolitiikan leviämislle voidaan pitää kansainvälisiä järjestöjä, kuten EU:ta ja OECD:ta, jotka tukevat jäseniään aktivoivaan ja työhön kannustavaan politiikkaan (Keskitalo & Karjalainen 2013, 10).

Näissä kansainvälisissä hyvinvointipolitiikan reformikeskusteluissa on havaittavissa diskurssi, joka painottaa työn ensisijaisuutta toimeentulon lähteenä sekä ovena yhteiskunnalliseen osallistumiseen (Keskitalo & Karjalainen 2013, 10). Kyse on myös sosiaalipoliittisen

painopisteen siirtymisestä tuloerojen tasaamisesta kohti yhteiskunnallista osallistamista (Keskitalo 2013, 45) Aktiivisen työllisyyspolitiikan seurauksena työ- ja sosiaalipolitiikan välinen raja on hämärtynyt. (Keskitalo & Karjalainen 2013, 10)

Käytännössä aktivointipolitiikka tarkoittaa työttömyys- ja sosiaaliturvan saantiehtojen tiukentumista. Työnhakijalla on velvollisuus osallistua julkisen vallan osoittamiin aktiivitoimiin. Aktiivitoimiin osallistuminen on liitetty osaksi työttömyysturvaa sekä toimeentulotukea. Työttömyysetuuden saamisen ehtona on, että työnhakija osallistuu aktiivisesti oman työllisyyden edistämiseen osallistumalla hänelle osoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä ovat esimerkiksi palkkatuki, työkokeilu, työvoimapolitiittinen koulutus sekä uravalmennus. Mikäli työnhakija kieltäytyy toimenpiteestä ilman työvoimapolitiittisesti hyväksyttyä syytä, seuraa siitä työttömyysetuuden aleneminen tai työttömyysetuuden menetys määrääjäksi. Joissain tapauksissa moitittavasta toiminnasta seuraa työssäolovelvoite, mikä tarkoittaa sitä, että saadakseen työttömyysetuutta on henkilön oltava työllistämistä edistävässä toimenpiteessä tai palkkatyössä työssäolovelvoitteen määräämän ajan. Työttömyysetuutta hakija saa työssäolovelvoitteen aikana, mikäli osallistuu työllisyyttä edistävään toimenpiteeseen. Tarkoituksena on, että työnhakija osoittaa aktiivisesti etsivänsä töitä tai koulutuspaikkaa. (Keskitalo & Karjalainen 2013, 9)

3.2 Kannustamisesta

Björklund ja Hallamaa pohtivat artikkelissaan ”kuinka kannustaa ihmisiä työmarkkinoille eettisesti kestävästi” sitä, kuinka aktivointi onnistuu tehokkaimmin tavoittamaan koh- teensa. Heidän mukaansa eettisesti kestävä aktivointi onnistuu yhdistämään niin yhteiskun- nalliset kuin henkilön subjektiiviset intressit keskenään. (Björklund & Hallamaa 2013, 150.) Heidän mukaansa oleellista kannustamisessa on, että ihminen saadaan toteuttamaan tietty haluttu päämäärä. Parhaassa tapauksessa toimivan kannustamisen seurauksena kan- nustettava omaksuu ulkoapäin asetetun päämäärän omaksi tavoitteekseen. (Björklund & Hallamaa 2013, 152.) Björklundin ja Hallamaan (2013, 152) mukaan tehokas kannustami- nen onnistuu vaikuttamaan suoraan aktivoitavan henkilön henkilökohtaiseen motivaatioon ja intresseihin.

Mikäli kannustimet eivät huomioi kannustettavan omia intressejä tai aktivoitavan käsitystä omasta hyvästään, muuttuu aktivoiminen pakottamiseksi. Björklundin ja Hallamaan (emt., 152) mukaan kannustimet kuitenkin toimivat parhaiten silloin kun ne onnistuvat motivoimaan kannustettavan toteuttamaan halutun toiminnon ilman, että kannustimet realisoituvat rangaistuksiksi. Heidän mukaansa rangaistuksen pelko toimii tehokkaasti aktivoinnin alkuvaiheessa, mutta pitkittyessään ja kasaantuessaan sanktiot usein lannistavat kohteensa ja toimivat muotivaatteina alkuperäistä tarkoitustaan työllistymistä vastaan. (Björklund & Hallamaa 2013, 152–153.)

Tästä seuraa se, että poikkeavat ”epänormaalit”, normistoa rikkovat yksilöt joutuvat ensisijassa valtiollisen kontrollin kohteeksi, mikä mahdollisesti näyttäytyy avoimena konfliktina byrokratiakoneistoa vastaan. Joissakin tapauksissa kontrollin kohteeksi ajautumisella saattaa olla negatiivisia vaikutuksia ja se sysää yksilön yhä kauemmaksi keskustasta kohti marginaali asemaa. (Jyrkämä 1986, 44.)

3.3 Aktivoinnin muotoutuminen käytännössä

Toimeenpanijoilla on merkityksellinen rooli politiikan toteutumisen kannalta. Elsa Keskitalon (2013, 59) mukaan jo 1970 – luvulta lähtien eri tutkimukset osoittavat, että politiikan toimeenpano ei ole suoraviivainen prosessi, vaan pitää sisällään lukuisia eri muuttujia.

Mitä useampi toteuttajataho, sitä monimutkaisempi on toimeenpanoprosessi (Pressman & Wildavsky 1973; Keskitalon 2013, 59 mukaan). Keskitalon (emt., 60) mukaan Michael Lipskyn (1980) teoria katutason byrokratiaorganisaatiosta on keskeinen politiikan toimeenpanoa tarkasteltaessa. Lipskyn teoriassa toimeenpanoprosessissa merkitykselliseksi korostuvat neuvottelut ja kompromissit (Lipsky 1980; Keskitalon 2013, 60 mukaan.)

Keskitalon (emt., 60) mukaan politiikan toimeenpano on muuttunut riippuvaisemmaksi eri toimijoiden välisestä vuorovaikutuksesta. Toimeenpano on muuttunut monimutkaisemmaksi ja katutason merkitys on korostunut. Aktivointipolitiikkaa katutasolla toteuttavana toimijana Työ- ja elinkeinotoimistot tulevat lähelle sitä, mitä Michael Lipsky kutsuu katutason byrokratiaorganisaatioksi. Katutason byrokratiaorganisaatioksi kutsutaan julkisia palveluja, jotka ovat suoraan yhteydessä kansalaisiin ja jotka käyttävät merkittävää harkintavaltaa suhteessa kansalaisiin. (Lipsky 1980; Keskitalon 2013, 60 mukaan.) Muita katutason byrokratiaorganisaatioiksi voidaan myös kutsua esimerkiksi sosiaalitoimistoa ja KELA:a.

Edellä esitetty on kyseessä olevan tutkimuksen kannalta keskeistä arvioitaessa kuinka TE-toimisto on onnistunut tehtävässään aktivoimaan nuoria työnhakijoita.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä

Pekka Myrskylä (2010) ja Jyrki Jyrkämä (1986) molemmat toteavat koulutuksen puutteen olevan merkittävä riskitekijä syrjäytyä yhteiskunnasta. Myös nuorten yhteiskuntatakuu huomioi koulutuksen merkityksen nuoren sijoittumisessa työelämään. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää koulutustaustan merkitystä suhteessa nuoren asemaan työmarkkinoilla sekä kuinka TE-toimisto huomioi koulutustaustan palveluprosesseissaan. Lopuksi tutkimuksessa pureudutaan toimien vaikuttavuuteen.

Aineistona tutkimuksessa on käytetty Uudenmaan TE-toimiston URA-Järjestelmän 4796 alle 25-vuotiaan työnhakija-asiakkaan perustietoja sekä työvoimaviranomaisten antamia työvoimapoliittisia lausuntoja. Aineisto on poimittu satunnaisotannalla. URA-rekisterin aineisto kattaa puolet Uudenmaan TE-toimiston alle 25-vuotiaista työttömistä työnhakijoista otanta hetkellä. Aineisto on kerätty Helmikuussa 2016.

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa koetellaan Myrskylän ja Jyrkämän hypoteeseja toisen asteen koulutuksen merkityksestä nuorelle työmarkkinoiden näkökulmasta. Tämä tapahtuu vertailemalla työnhakuaikoja, työttömyyden kestoa, kertynyttä työkokemuksen määrää sekä työttömyysturvamuotoa asiakasryhmittäin. Tämän jälkeen tarkastellaan sellaisten muuttujien yhteyksiä suhteessa koulutustaustaan, jotka ilmaisevat nuoren palveluprosesseja sekä tämän kohtaamaa aktivointia. Käytännössä tämä tarkoittaa TE-toimiston nuorten palvelutarvearviointien vertailua asiakasryhmittäin. Aktivointia kuvaavat muuttujat ovat TE-toimiston työttömyysetuuden maksajalle ilmoittamia työvoimapoliittisia lausuntoja.

Toisessa vaiheessa tutkimusta pyritään selvittämään toimien vaikuttavuutta tutkimuksen ensimmäisen vaiheen tulosten pohjalta. Myös toisessa vaiheessa koetellaan Jyrkämän hypoteesia syrjäytymisen prosessimallista. Tämä tapahtuu syventymällä tarkastelemaan aktivointia ilmaisevien työvoimapoliittisten lausuntojen keskinäisiä yhteyksiä asiakasryhmittäin

sekä vertailemalla lausuntojen yhteyksiä työttömyyden keston. Tarkoituksena on selvittää toimien vaikuttavuutta eri asiakasryhmissä.

4.2 Aineiston esittely

Aineisto on koostettu TE-toimiston URA-rekisterin pohjalta saadusta valtavasta määrästä raakadataa, joka on muokattu tutkimuksen tarpeita palvelevaan analysoitavaan muotoon. Ehkä suurin rajoite aineistossa on, että sen pohjalta on voitu saada vain viimeisin työllisyystieto, mikä hankaloittaa toimien vaikuttavuuden arvioimista. Aineisto kuitenkin kattaa muut asiakkaan tiedot koko asiakashistorian osalta. Tutkimuksessa huomio kiinnittyy asiakkaan taustaan ja työvoimapolitiittisten lausuntojen tarkasteluun. Työvoimapolitiittisista lausunnoista on mahdollista nähdä, mikäli nuori on osallistunut työllistymistä edistävään toimenpiteeseen tai saanut karenssin työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn seurauksena. Aineistoa on käsitelty niin, että lausuntoja tarkastellaan lukumäärällisesti lajiteltuna omaan ryhmäänsä. Tiedossa on myös aina ensimmäinen tietyn laatuisten (karenssi, porkkana jne.) lausunnon antopäivämäärä.

Kokonaisuudessaan otos kattaa 4796 havaintoyksikköä, joka on puolet koko Uudenmaan TE-toimiston työttömistä työnhakija asiakkaista. Otantana koostettu satunnaisotantana. 61,2 % työnhakijoista on miehiä ja 38,8 % on naisia. Työnhakijoiden keski-ikä aineistossa on 21,42 vuotta, nuorimpien työnhakijoiden hakijoiden ollessa 16-vuotiaita ja vanhimpien 24 vuotta. Suomen kansalaisia aineistossa on 91,4 % ja kansalaisuus muu kuin Suomi on 8,6 %:lla työnhakijoista.

Sivulla 27 olevasta taulukosta 1 nähdään, että Koulutustaustaltaan 28,8 % työnhakijoista on vähintään perusasteen varassa. Ammatillinen koulutus on 46,1 % ja lukion käyneitä aineistosta on 17,1%.

Taulukko 1: Työnhakijoiden koulutusaste

Koutusaste	Frekvenssi	Prosentti- osuus
Esiaste	3	0,1
Alempi perusaste	47	1
Ylempi perusaste	1301	27,1
Ammatillinen keskiaste	2212	46,1
Yleissivistävä keskiaste / Lukio	820	17,1
Alin korea-aste	107	2,2
Alempi korkea-aste	129	2,7
Ylempi korkea-aste	16	0,3
Tutkijakoulutusaste	1	0
Koulutusaste tuntematon	160	3,3
Yhteensä	4796	100

Työnhakijoiden TE-toimistolle ilmoittamat työnhakuammatit jakautuvat TE-toimiston käyttämän Isco-järjestelmän 1-tason mukaan taulukon 2 mukaisesti.

Taulukko 2: Työnhakijoiden ammattinimikkeet

Ammattinimike	Frekvenssi	Prosenttiosuus
Sotilaat	2	0
Johtajat	1	0
Erityisasiantuntijat	152	3,2
Asiantuntijat	267	5,6
Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	194	4
Palvelu- ja myyntityöntekijät	857	17,9
Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	58	1,2
Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	819	17,1
prosessi- ja kuljetustyöntekijät	116	2,4
Muut työntekijät	294	6,1
Ammatteihin kuulumattomat ryhmät	2036	42,5
Yhteensä	4796	100

Hakuammateista Taulukossa 2 esiin nousee selkeimmin palvelu- ja myyntityötehtäviä hakevat 17,9 %, rakennus-, korjaus- ja valmistustyötä hakevat, joiden osuus on 17,1 %. Ammatteihin kuulumattomiin ryhmiin hakee peräti 42,5 % työnhakijoista.

Työkokemuksen määrä on aineistoon koodattu kolmiportaiseen asteikkoon: 1. ei lainkaan – 1v, 2. 1 – 5 vuotta, 3. yli 5 vuotta. Suurin osa nuorista, peräti 76,2 %, sijoittuu asteikon ensimmäiselle tasolle. 22,5 % on ehtinyt kerryttää työkokemusta 1 – 5 vuotta. Yli 5 vuotta työkokemusta on vain 1,4 % aineiston hakijoista.

Työnhakijoista työmarkkinatuen piiriin kuuluu 80,8 % työttömistä työnhakijoista. 19,2 % hakijoista kuuluu peruspäivärahan tai ansiosidonnaisen päivärahan piiriin. 2,7 prosentin työttömyysetuus tieto puuttuu.

Keskimäärin työvoimapoliittisia lausuntoja (sisältäen kaikki työttömyysetuuden maksajalle annetut lausunnot) on annettu yhtä nuorta työnhakijaa kohden 11,28 kpl:ta. Erilaisia määräaikaisia karensseja on langetettu keskimäärin nuorta kohti 0,7241 kpl:ta. Määräaikainen karenssin langetetaan työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä (esim. keskeyttää aktiivitoimenpiteen tai irtisanoutuu töistä ilman työvoimapoliittisesti hyväksyttyä syytä) (TE-palvelut verkkosivut). Aktivoivia ”porkkana” lausuntoja, jotka ilmaisevat aktivointitoimenpiteeseen tarttumisesta on keskimäärin 0,4595 kpl:ta nuorta kohden.

31,6 prosentille nuorista työnhakijoista on asetettu jossain vaiheessa työttömyyttä työssäolovelvoite koulutukseen hakeutumisen laiminlyönnin seurauksena. Koulutukseen hakuvelvollisuus koskee niitä alle 25 – vuotiaita nuoria, joilta puuttuu ammatillinen koulutus.

Työssäolovelvoite muusta syystä on asetettu jossain vaiheessa työttömyyttä 10,6 % aineiston nuorille työnhakijoille. Tyypillisesti työssäolovelvoite langetetaan toistuvasta työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä. Hakijan oikeus työttömyysetuuteen palautuu, kun työnhakija on ollut vähintään 12 kalenteriviikkoa työssäoloehtoon luettavassa työssä, työvoimakoulutuksessa, työllistymistä edistävässä palvelussa, päätoimisena opiskelijana, toiminut päätoimisena yrittäjänä tai työllistynyt omassa työssä. (TE-palvelut verkkosivut.)

Työnhakijana TE-toimistossa nuoret ovat olleet keskimäärin 7,59kk ja työttöminä työnhakijoina keskimäärin 6,95 kk. Työnhakija ja työtön työnhakija määritellään Työ- ja Elinkeinoministeriön ohjeessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetusten soveltamisesta seuraavasti:

”Työnhakijalla tarkoitetaan henkilöasiakasta, jonka työnhaku on voimassa JTYPL 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla. Työttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole työsuhteessa, joka ei työlisty työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään ja joka ei ole työttömyysturvalain (1290/2002;TTL) 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija. Työvoimakoulutuksessa oleva ei ole JTYPL:ssä tarkoitettu työtön, jos työvoimakoulutuksena suoritettavat opinnot ovat TTL 2 luvussa tarkoitettuja päätoimisia opintoja. Työsuhteessa olevaa pidetään työttömänä, jos hän on kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa on alle 4 tuntia. Jos kyseessä on kokoaikainen lomautus, lomautettua henkilöä pidetään JTYPL:ssä tarkoitettuna työttömänä riippumatta siitä, onko kyseessä toistaiseksi vai määräajaksi tehty lomautus. Jos lomautus on toteutettu lyhentämällä viikoittaista tai päivittäistä työaikaa, lomautettua henkilöä ei pidetä JTYPL:ssä tarkoitettuna työttömänä. Myös esimerkiksi eläkeiän saavuttaneet ja työkyvyttömyysetuutta saavat työnhakijaksi rekisteröityneet ja tosiasiallisesti työtä vaille olevat ovat työttömiä työnhakijoita.” (Työ- ja Elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2015 s. 5)

Taulukosta 3 näkyy työnhakijoiden työnhaun ajalliset kertymätiedot. Taulukosta 4 on nähtävissä viimeisimmän työttömyysjakson kesto. Työttömyyden kesto ei kuitenkaan kerro koko totuutta työnhakijan tilanteesta, sillä aineistossa näkyy vain viimeisin työttömyysjakso. Työnhakija-asiakkaan työnhaku ja työttömyys on saattanut katketa välillä lukuisista eri syistä, esimerkiksi työnhakija ei ole osallistunut TE-toimiston järjestämään tilaisuuteen, jonka seurauksena työnhaku katkeaa ja on laitettu myöhemmin uudelleen voimaan.

Taulukko 3: Työnhaun kesto

Työnhaunkesto	Frekvenssi	Prosenttiosuus
työnhakijana alle 3 kk	1453	30,3
Työnhakijana alle 6 kk	814	17
Työnhakijana alle vuoden	828	17,3
Työnhakijana alle 2 vuotta	695	14,5
Työnhakijana yli kaksi vuotta	1006	21
Yhteensä	4796	100

Taulukko 4: Työttömyyden kesto

Työttömyydenkesto	Frekvenssi	Prosenttiosuus
Työttömyys ei ole vielä alkanut	63	1,3
Työttömänä alle 3 kk	2870	60
Työttömänä alle 6 kk	900	18,8
Työttömänä alle vuoden	649	13,6
Työttömänä alle 2 vuotta	276	5,8
Työttömänä yli kaksi vuotta	29	0,6
Yhteensä	4787	100

TE-toimisto segmentoi työnhakija-asiakkaat palvelun tarpeen perusteella palvelulinjoille 1 – 3 sekä monialaiseen yhteispalveluun. 00-palvelulinja koodin omaavat ovat työnhakija-asiakkaita, jotka eivät sijoitu millekään palvelulinjalle. Nämä asiakkaat ovat usein TE-toimiston asiakkaina vain vähän aikaa ja heillä on usein valmiit prosessit käynnissä työllistymistä varten. TE-toimisto arvioi, että näillä asiakkailla ei ole tarvetta asiantuntijapalvelulle.

Palvelulinja 1 eli työnvälitys- ja yrityspalvelut on kohdistettu yrityksille ja työnhakija-asiakkaille, jotka työllistyvät suoraan työmarkkinoille tai tähtäävät työllistämään itsensä tulevaisuudessa yrittäjänä. Toisen palvelulinjan tai paremmin ilmaistuna osaamisenkehittämispalvelulinjan asiakkailla on TE-toimiston palvelutarvearvion mukaan tarvetta osaamisen kehittämisessä ennen avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Usein kyseiselle palvelulinjalle sijoitetuilla on TE-toimiston näkökulmasta puutteita ammattitaidossa, ammattitaito on joko vanhentunut tai se puuttuu kokonaan. Palvelulinjan 2 asiantuntijoilla on enemmän aikaa keskustella asiakkaan kanssa ja etsiä ratkaisuja yhdessä asiakkaan kanssa tämän tilanteeseen. (TE-palvelut verkkosivut.)

Palvelulinjan 3, toiselta nimeltään tuetun työllistymisen palvelulinjan, asiakkailla on usein kertynyt enemmän esteitä työllistymisen tielle ja työkyky on usein madaltunut. Asiakkailta on mahdollisesti riippuvuuksia, asunnottomuutta yms. ongelmia, jotka vaikeuttavat työnhakua ja jotka täytyy ratkaista ennen työllistymistä. Palvelulinjan 3 asiantuntijoiden asiakasmäärät ovat suhteessa huomattavasti pienempiä kuin kahdella ensimmäisellä palvelulinjalla ja näin, enemmän aikaa keskittyä asiakkaan tilanteeseen. Usein työllistyminen avoimille työmarkkinoille tapahtuu välityömarkkinoiden kautta. (TE-palvelut verkkosivut.)

Monialainen yhteispalvelu on kuntien ja TE-toimiston yhteinen palvelumalli. Asiakkaat ovat usein moniongelmaisia ja tätä myöten monialaisen tuen tarpeessa. Monialaista yhteispalvelua johtaa kunnan työntekijä. Asiakkaat hoidetaan yhteistyössä kunnan sosiaalityöntekijän kanssa. Asiakkailta edellytetään sitoutumista ja osallistumista yhdessä sovittuihin tapaamisiin viranomaisten kanssa. Mikäli asiakas ei noudata hänen kanssaan sovittuja toimia asiakkuus palautuu TE-toimistolle, usein PL3 asiakkaaksi. (TE-palvelut verkkosivut.)

Taulukosta 5 nähdään nuorten sijoittuminen palvelulinjoille aineistossa.

Taulukko 5: Työnhakijoiden sijoittuminen palvelulinjoille

Palvelulinja	Frekvenssi	Prosenttiosuus
Ei asiantuntijapalvelun tarvetta	46	1
Työnvälitys- ja yrityspalvelut	1658	34,9
Osaamisen kehittämispalvelut	2005	42,2
Tuetun työllistymisen palvelut	867	18,3
Monialainen yhteispalvelu	171	3,6
Yhteensä	4747	100

Huomion arvoista on, että peräti 42,2 % nuorista sijoittuu osaamisen kehittämispalvelulinjalle ja vain 34,9 % nuorista on sellaisia, joiden TE-toimisto arvioi olevan valmiita suoraan työmarkkinoille.

4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa tarkastellaan koulutusasteen yhteysvaihtelua valittujen muuttujien kanssa Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimen avulla vakioimalla muiden muuttujien vaikutus yhteyteen. Pearsonin tulomomenttikertoimen arvot vaihtelevat välillä $-1 \dots 1$, mitä lähempänä arvo on yhtä, sitä vahvempana muuttujien välistä yhteyttä voidaan pitää. Mikäli arvo on 1, on yhteysvaihtelu täydellisen lineaarinen, toisin sanoen toisen muuttujan arvon muuttuessa muuttuvat toisen muuttujan arvot samassa suhteessa. Negatiiviset tulokset tarkoittavat, että toisen muuttujan arvojen pienentyessä toisen muuttujan arvot kasvavat. (KvantiMOTV verkkosivut.)

Korrelaatio ei automaattisesti tarkoita syy-yhteyttä. Columbian yliopiston koulukunta esittelee kolme välttämätöntä edellytystä kausaalisuuden toteamiseksi. Kausaalisuuden toteamiseksi tulee ensin todeta, että muuttujat ovat tilastollisesti toisistaan riippuvaisia. Toiseksi muuttuja X edeltää kausaalisesti muuttujan Y arvoja. Kolmanneksi muuttujien välinen yhteys säilyy, vaikka molempia muuttujia ajallisesti edeltävien muuttujien vaikutusta kontrolloidaan. (Jokivuori & Hietala 2007, 27.) Toisin sanottuna havaittu yhteys ei johdu kolmansien tekijöiden vaikutuksesta.

Muuttujien vakioimiseen on käytetty osittaiskorrelaatiota. Käytännössä osittaiskorrelaatio tarkoittaa sitä, että ”alkuperäisten muuttujien korrelaatio lasketaan jokaisen vakioitavan eli

testimuuttujan luokissa ja näistä lasketaan keskiarvo.” (Jokivuori & Hietala 2007, 32). Jokivuori ja Hietala (2007, 35) kuitenkin toteavat, että näennäiskorrelaation ongelmaa ei voida ratkaista pelkästään tilastollisin menetelmin, vaan se vaati tutkijalta kykyä selittää kausaalimekanismin toiminta.

Kyseessä olevassa tutkimuksessa yhteyksiä on kontrolloitu vakioimalla työnhakijoiden ikä ja sukupuoli. Molemmat muuttujat edeltävät ajallisesti (tai ovat ajassa kiinni) työnhakuprosessia sekä ovat yhteydessä siihen, mitä nuoren on ollut mahdollista tehdä tai saavuttaa. Ikä varsinkin on muuttuja, jonka voidaan ajatella olevan relevantti kun tarkastellaan nuoria, sillä nuorimmat työnhakijat eivät välttämättä ole ehtineet hankkia tutkintoa. Sukupuoli on merkityksellinen kategoria monessa suhteessa, mutta varsinkin miehillä on usein asepalvelus suoritettavana, mikä saattaa vaikuttaa osaltaan nuoren tekemiin valintoihin ja näkyä koulutukseen hakeutumisen viivästymisenä. Sukupuolen tiedetään olevan yhteydessä ihmisen uravalintoihin, joka saattaa heijastua asiakkuuteen. Iän ja Sukupuolen lisäksi taulukossa 7 muuttujien 6 -10 kohdalla on vakioitu myös työnhaun- ja työttömyydenkeston vaikutus yhteyteen. Vakiomalla nämä saadaan poissuljetuksi se, että kyse ei ole asiakkuuden pitkän keston mukanaan tuomasta yhteydestä.

Osittaiskorrelaatiokertoimen yhteydessä ilmaistaan p-arvo. P-arvon mittaamisessa on kysymys hypoteesien testaamisesta. Nollahypoteesi olettaa, että jokin aineistossa ilmaantunut ilmiö ei esiinny koko joukossa, vaan kysymys on sattumasta. Vaihtoehtoinen hypoteesi sen sijaan olettaa, että aineistossa esiintyvä ilmiö esiintyy koko väestössä. P-arvo vaihtelee välillä 0 – 1 ilmaisten kuinka suurella todennäköisyydellä hypoteesi pitää paikkansa. Tai toisin ilmaistuna, kuinka suurella todennäköisyydellä vaihtoehtoinen hypoteesi on väärä. Mikäli p-arvo on esimerkiksi 0,05 vaihtoehtoinen hypoteesi on 5 % todennäköisyydellä väärä. (Nummenmaa 2009, 147 – 149.) Yleensä tutkimuksessa käytetään juuri 0.05 riskitasoa tarkoittaen, että havaittu ilmiö toteutuu myös perusjoukossa 95 % todennäköisyydellä. Jos p-arvo on alle 0,05 sanotaan, että tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä. Mikäli p-arvo alle 0,01 sanotaan, että tulos on tilastollisesti merkitsevä. Mikäli p-arvo on alle 0,001 sanotaan, että tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä. (KvantiMOTV verkkosivut.)

4.4.1 Tutkimukseen valitut selittävät muuttujat

Taulukossa 6 tarkastellaan koulutustaustan yhteisvaihtelua selitettävien muuttujien 1 – 10 välillä. Ensimmäisellä pystyrivillä tarkastellaan selittävän ”koulutustaso” muuttujan yhteyttä selitettäviin muuttujiin. Koulutustaso on jaettu kolmeluokkaiseksi muuttujaksi, jossa arvon 1 saavat perusasteen varassa olevat, arvon 2 keskiasteen suorittaneet (ammattikoulu ja lukio) ja arvon 3 vähintään alemman korkea-asteen suorittaneet työnhakijat.

Toisella pystyrivillä mitataan selitettävien muuttujien 1 - 10 yhteisvaihtelua ammattikoulutettujen ja ammattikouluttamattomien välillä. Toisella pystyrivillä arvon 1 saavat ammattikouluttamattomat ja arvon 2 ammattikoulutetut työnhakijat.

Kolmannella pystyrivillä tarkastellaan lukion käyneitä ja peruskoulun varassa olevia nuoria. Peruskoulun varassa oleviksi on luokiteltu myös ne nuoret, joiden koulutusaste on TE-toimistolle tuntematon. Aineistoon on koodattu perusasteella olevat arvolla 1 ja lukion suorittaneet saavat arvon 2.

Ensimmäinen asiakasryhmäjako antaa yleiskuvan koulutustason vaikutuksesta nuoren työttömän työnhakijan asemasta työmarkkinoilla ja TE-toimiston asiakkaana. Toisen pystyrivin asiakasryhmä jakoa tarkastellaan ammatillisen koulutuksen merkitystä. Toisaalta asiakasryhmäjaossa on huomioitu nuorten työttömyysturvalaki, joka jakaa nuoret ammatillisen koulutuksen perusteella tuoden lisävelvoitteita ammattikouluttamattomille, joilla on yhteishakuvelvollisuus.

Viimeistä muuttujaa perustellaan sillä, että työttömyysturvalaki kohtelee ammattikouluttamattomia työnhakijoita samalla tavalla riippumatta siitä, onko nuori käynyt lukion tai ei. Molemmilla ryhmillä on riski joutua työssäolovelvoitteeseen, mikäli nämä eivät hae yhteyshaussa vähintään kahteen ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Tarkoituksena on selvittää, johtuvatko erot koulutustasoon liittyvistä tekijöistä vai selittyvätkö kahden ensimmäisen pystyrivin tulokset pelkästään työttömyysturvalain vaikutuksella.

4.4.2 Tutkimukseen valitut selitettävät muuttujat

Selitettävät muuttujat 1 – 4 liittyvät työnhakijan historiaan / taustaan työnhakijana sekä aikaan ennen työnhakua. Muuttuja 1 Työmarkkinatuki kertoo paitsi työnhakijan tukimuodon laadun, on peruspäivärahaa tai ansiosidonnaistapäivärahaa saadakseen nuoren täytynyt ehtiä olemaan työssäoloehtoon luettavassa työssä vähintään 6kk edeltävän 2 vuoden aikana. Arvo 1 aineistossa on koodattu työmarkkinatukea saaville ja arvo 2 peruspäivärahaa nauttiville työttömille työnhakijoille.

Työhaun kesto on koodattu aineistoon viisiportaiseen asteikkoon: 1. työnhakijana alle 3 kk, 2. työnhakijana alle 6kk, 3. työnhakijana alle vuoden, 4. työnhakijana alle 2 – vuotta, 5 työnhakijana yli kaksi vuotta. Työttömyyden kesto on myös koodattu kuusiportaiseksi keston perusteella: 1. Työttömyys ei ole alkanut, 2. työttömänä alle 3 kk, 3. työttömänä alle 6 kk, 4. työttömänä alle vuoden, 5. työttömänä alle 2 vuotta, 6. työttömänä yli kaksi vuotta.

Työkokemusmuuttuja ilmaisee nimensä mukaisesti nuoren työkokemuksen määrää. Työkokemuksen määrä on aineistoon koodattu kolmiportaiseen asteikkoon: 1 ei lainkaan – 1v, 2 1 – 5 vuotta, 3 yli 5 vuotta.

Muuttujat 5 – 10 sen sijaan ovat nuoren asiakuuteen liittyviä muuttujia. Muuttujaa 5 palvelulinja on laatueroasteikollinen muuttuja, mutta se voidaan käsittää myös määrällisenä muuttujana, sillä mitä suurempia arvoja palvelulinja muuttuja saa sitä syvemmillä TE-toimiston palveluprosesseissa nuori on.

Muuttujat 6 – 8 ovat jatkuvia muuttujia, jotka kuvaavat nuoren saamien työvoimapolitiittisten lausuntojen määrää. Muuttuja 6 karensien lukumäärä kertoo nuorelle annettujen määräaikaisten karensilausuntojen lukumäärän. Muuttuja 7 porkkana lausuntojen lukumäärä ilmaisee erilaisiin aktivointitoimiin osallistumisesta annettujen nuorelle taloudellista hyötyä osoittavien lausuntojen lukumäärän. Muuttuja 8 aktivointiluku on kahdesta edellisestä muuttujasta rakennettu keskiarvo summamuuttuja. Tutkimuksen edetessä huomattiin, että karensit ja porkkanalausunnot korreloivat vahvasti keskenään 0,502 p-arvon ollessa tilastollisesti erittäin merkitsevä. Ennen summamuuttujan rakentamista uuden mittarin homogeenisuus tarkastettiin reliabiliteetti testauksella. Reliabiliteetti testaus toteutettiin laskeamalla Cronbachin alfa. Cronbachin alfa lasketaan muuttujien välisten keskimääräisten korrelaatioiden ja lukumäärän perusteella. Alfa arvot vaihtelevat 0 - 1 välillä. Mitä suurempia

arvoja Cronbachin alfa saa, sitä yhtenäisempänä mittaria voidaan pitää. Yleensä riittävänä voidaan pitää 0,6 ylittäviä arvoja. (Jokivuori & Hietala 2007, 104.) Edellä mainittujen muuttujien Cronbachin alfaksi saatiin arvo 0,613, joka ylittää miniraja-arvon vaatimuksen. Summamuuttaja 8 aktivointiluku kuvaa nimensä mukaisesti nuoren aktivointiastetta. Mitä suurempia arvoja kyseinen muuttuja saa, sitä useammin nuori on keskimäärin joutunut erilaisten aktivointitoimenpiteiden piiriin.

Muuttajat 9 ja 10 ovat laatueroasteikkolaisia kaksiluokkaisia muuttujia, jotka ilmaisevat onko nuorelle asetettu jossain vaiheessa TE-toimiston asiakuutta työssäolovelvoite. 9 työssäolovelvoite muu syy ilmaisee, onko nuorelle annettu toistuvasta työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä johtuva karenssi. Arvo 1 aineistossa tarkoittaa, että työssäolovelvoitetta ei ole langetettu ja arvo 2 tarkoittaa, että työssäolovelvoite on langetettu jossain vaiheessa asiakuutta. Muuttuja 10 työssäolovelvoite koulutuksen perusteella ilmaisee nuoren joko laiminlyöneen koulutukseen hakuvelvollisuutta tai tämä on eronnut ilman työvoimapoliittisesti pätevää syytä ammatillisesta oppilaitoksesta. Muuttuja 10 on koodattu aineistoon samalla periaatteella kuin muuttuja 9.

4.5 Tutkimustulokset

4.5.1 Tutkimuksen ensimmäinen vaihe

Taulukossa 6 pystyriveissä on selittävät muuttujat ja vaakariveissä selitettävät muuttujat 1-10. Numerot taulukossa ilmaisevat osittaiskorrelaatiokertoimen voimakkuuden ja suunnan. Tilastollinen merkitsevyys on taulukossa merkitty tähdellä luvun perään. Taulukosta ei käy ilmi muuttujien keskinäiset yhteydet. Taulukossa tarkastellaan koulutuksen yhteyttä nuoren työmarkkina-asemaan sekä työvoimapoliittiseen kohteluun.

Seuraavassa kappaleessa käydään havainnot sanallisesti läpi, toisin sanoen selitetään kuinka tulokset ovat tulkittavissa. Kappaleen lopussa tehdään yhteenveto ensimmäisen vaiheen tuloksista ennen siirtymistä tutkimuksen seuraavaan vaiheeseen.

Taulukossa 6 koulutustason ja työttömyysturvamuodon välillä vallitsee tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Koulutustason ja työttömyysturvamuodon välinen negatiivinen yhteys on tulkittavissa niin, että mitä alempi koulutustaso on, sitä suurempi riski on kuulua työmarkkinatuen piiriin. Ammatillisen koulutuksen ja työttömyysturvamuodon

väläinen vertailu osoittaa, että ne joilla on ammatillinen koulutuspohja kuuluvat ammattikouluttamattomia (lukio ja peruskoulu) useammin peruspäivärahan tai ansiosidonnaisen tuen piiriin ($r = -0.129^{***}$). Ammattikouluttamattomien (lukio ja peruskoulu) työttömyysturvamuodon välinen vertailu tarkoittaa, että lukion käyneet nauttivat peruskoulupohjalla olevia useammin peruspäivärahaa / ansiosidonnaisesta päivärahaa ($r = -0.133^{***}$). Yhteenvetona voidaan todeta, että peruskoulupohjalla olevat työnhakijat ovat useammin heikompien tukimuotojen varassa kuin toisen asteen tai korkeakoulun suorittaneet työnhakijat huolimatta siitä, että ikä ja sukupuoli on vakioitu.

Työhaun keston ja koulutustason välillä vallitsee tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Tämä tarkoittaa, että matalammin koulutetuilla työnhakijoilla työnhakuajat ovat pidemmät kuin korkeammin koulutetuilla. Vähintään ammatillisesti koulutettujen ja ammattikouluttamattomien välillä ei tilastollisesti merkitsevää yhteyttä ole havaittavissa. Sen sijaan peruskoulunkäyneitä ja lukiolaisia vertailtaessa havaitaan tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Toisin sanoen peruskoulupohjalla olevien työnhakijoiden työnhakuajat ovat verrattain pidempiä kuin lukion käyneillä työnhakijoilla.

Työttömyyden keston ja koulutustason välisessä yhteydessä ei havaita tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Sen sijaan tarkasteltaessa ammatillisesti koulutettuja ja ammattikouluttamattomia havaitaan, että työttömyyden keston osalta vallitsee tilastollisesti erittäin merkitsevä positiivinen yhteys. Tulosta voidaan tulkita niin, että ammatillisesti koulutettujen työttömyys on lyhytkestoisempaa kuin ammattikouluttamattomilla työnhakijoilla. Kun työttömyyden kestoa tarkastellaan peruskoulun ja lukion käyneiden välillä saadaan tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Tulos osoittaa perusopetuksen varassa olevien työnhakijoiden työttömyyden olevan pidempi kestoisempaa kuin lukion käyneillä työnhakijoilla.

TAULUKKO 6: Koulutustaustan vaikutus selitettäviin muuttujiin

Selitettävät muuttujat	Koulutustaso	ammattillinen koulutus	ammattikouluttamattomat
1. Työttömyysturvamuoto	-0,106***	-0,129***	-0,133***
2. Työnhaunkesto	-0,071***	ns	-0,101***
3. Työttömyydenkesto	ns	0,058***	-0,096***
4. Työkokemus	0,057***	ns	0,138***
5. Palvelulinja	-0,393***	-0,418***	-0,255***
6. Karenssilausuntojen lkm	-0,202***	-0,105***	-0,191***
7. Porkkanalausuntojen lkm	-0,217***	-0,108***	-0,217***
8. Aktivointiaste	-0,237***	-0,121***	-0,227***
9. Työssäolovelvoite muu syy	-0,213***	-0,124***	-0,184***
10. Asetettu työssäolovelvoite koul. perusteella	-0,524***	-0,555***	-0,242***

Huom. * $p \leq .05$. ** $p \leq .01$. *** $p < .001$. ns=ei tilastollisesti merkitsevä

Työkokemuksella ja koulutustasolla on havaittavissa tilastollisesti erittäin merkitsevä positiivinen yhteys. Toisin sanoen korkeammin koulutetut ovat ehtineet kerätä enemmän työkokemusta suhteessa matalamman koulutustason omaaviin nähden. Sen sijaan ammatillisen koulutuksen ja työkokemuksen välillä ei ole havaittavissa tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Perusopetuksen varassa olevien ja lukion käyneiden työkokemuksen määrää tarkasteltaessa havaitaan selkeä tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys. Tulos osoittaa, että lukion käyneet omaavat keskimäärin enemmän työkokemusta kuin vain peruskoulun käyneet työnhakijat. Peruskoulun käyneet ovat myös tässä suhteessa muita asiakasryhmiä heikommassa asemassa.

Tulokset selitettävien muuttujien 1 – 4 ja selittävien muuttujien osalta tukevat Jyrkämän hypoteesia, jonka mukaan koulutuksen kentällä onnistuminen/epäonnistuminen vaikuttaa merkittävästi nuoren asemaan työmarkkinoilla. Peruskoulun varassa olevilla työnhakijoilla on vähemmän työkokemusta, pidemmät työnhakuajat ja heikompi työttömyysturva.

Palvelulinjan ja koulutustason välillä on havaittavissa voimakasta tilastollisesti erittäin merkitsevää negatiivista yhteisvaihtelua. Toisin sanoen matalamman koulutustason omaavat nuoret sijoittuvat TE-toimiston palvelujärjestelmässä herkemmin syvemmälle TE-toimiston palvelujärjestelmään. Myös ammattikouluttamattomien ja ammatillisen koulutuksen käyneiden palvelulinjoille sijoittumisessa havaitaan tilastollisesti erittäin merkitsevää negatiivista yhteisvaihtelua. Tämä tarkoittaa, että ammatillisen koulutuksen puute määrittää työnhakijan sijoittumista syvemmälle TE-toimiston palveluihin. Peruskoulun ja lukion välinen yhteisvaihtelu palvelulinjan osalta on negatiivinen ja tilastollisesti erittäin merkitsevä. Yhteisvaihtelu on tosin hieman heikompaa kuin kahden edellisen muuttujan kohdalla. Tulos kuitenkin osoittaa, että vaikka lähtökohtaisesti ammatillisen koulutuksen puuttuminen määrittää paljolti palvelulinja-arviota, peruskoulupohjalla olevat ovat edelleen syvemmällä palveluissa. Tulokset kertovat TE-toimiston tavasta segmentoida asiakkaitaan. Tulos myös osoittaa TE-toimiston vastaavan nuorisotakuun haasteeseen kiinnittämällä palvelutarvearvioinneissa erityistä huomiota nuoren koulutustaustaan. Taulukko 6 osoittaa myös kolmannen tärkeän seikan. Nuoret joihin TE-toimisto kiinnittää eniten huomiota palvelulinja-arvion sekä porkkanalausuntojen kautta ovat samaa ryhmää, joille kasaantuvat määrälliset karenssit sekä työssäolovelvoitteet toistuvasti moitittavasta menettelystä. Tämä

käy ilmi seuraavaksi kun tarkastellaan karenskien ja porkkanalausuntojen yhteyttä koulustaustaan.

Karenssilausuntojen lukumäärän ja koulutustason välillä on havaittavissa selkeä tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Mikä tarkoittaa, että matalammin koulutetut nuoret saavat useammin karenssilausuntoja kuin korkeammin koulutetut työnhakijat. Myös ammatillisen koulutuksen omaavien ja ammattikouluttamattomien karenssilausuntojen lukumäärän yhteisvaihtelua tarkastelemalla havaitaan tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Tästä voidaan päätellä, että ammattikouluttamattomilla työnhakijoilla karenssilausuntojen lukumäärä on keskimäärin hieman suurempi kuin ammatillisesti koulutetuilla työnhakijoilla. Peruskoulun varassa olevien ja lukion käyneiden karenssilausuntojen lukumäärällä on selkeä negatiivinen tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys. Toisin sanoen perusopetuksen varassa olevat tulevat herkemmin sanktioituksi kuin lukion käyneet työnhakijat.

Porkkanalausuntojen lukumäärän ja koulutustason välillä vallitsee selkeä negatiivinen tilastollisesti merkitsevä yhteys. Voidaan todeta, että porkkanana toimivien työvoimapolitiittisten lausuntojen lukumäärä kasvaa niiden muuttujien luokissa, joissa koulutustaso laskee. Porkkanana toimivien lausuntojen lukumäärän vaihtelun vertailu ammattikouluttamattomien ja ammatillisesti koulutettujen välillä on myöskin selkeä tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys. Ammattikouluttamattomat ohjataan aktiivitoimenpiteisiin ammatillisesti koulutettuja useammin. Peruskoulun ja lukion käyneiden luokissa porkkanana toimivien lausuntojen lukumäärien välillä vallitsee selkeä tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Toisin sanoen peruskoulutuksen varassa, ovat useammin erilaisissa aktivointitoimenpiteissä kuin lukion käyneet.

Aktivointiluvun ja koulutusasteen välillä havaitaan tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Voidaan siis todeta, että koulutustason noustessa aktivoinnin määrä laskee. Toisin päin ilmaistuna aktivoinnin määrä kasvaa koulutustason laskiessa. Ammatillisesti koulutettujen ja ammattikouluttamattomien aktivointiluvun vertailussa havaitaan samansuuntainen trendi kuin edellisen asiakasryhmävertailun kohdalla. Havaitaan selkeä tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Aktivoinnin määrä on niillä nuorilla keskimäärin suurempi, joilta puuttuu ammatillinen koulutus. Aktivointiluvun vertailu peruskou-

lun varassa olevien ja lukionkäyneiden välillä on negatiivinen tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys. Toisin sanoen peruskoulun käyneitä aktivoidaan TE-toimiston toimesta lukion käyneitä useammin.

Toistuvasta työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä asetetun työssäolovelvoitteen ja koulutustason välillä vallitsee selkä tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiivinen yhteys. Osoittaen, että matalammalla koulutus pohjalla oleville työnhakijoille asetetaan herkemmin työssäolovelvoite kuin korkeammin koulutetuille. Myös ammattikoulutettujen ja ammatillisesti kouluttamattomien luokissa tapahtuva vertailu työssäolovelvoitteen osalta tuottaa tilastollisesti erittäin merkitsevän negatiivisen yhteyden. Tulos tarkoittaa, että ammattikouluttamattomat ajautuvat herkemmin jatkuvan sanktioinnin piiriin. Ammattikouluttamattomien ja työssäoloehdon välinen vertailu osoittaa, että peruskoulupohjalla olevat työnhakijat joutuvat herkemmin sanktioiduksi jatkuvaan työssäolovelvoitteeseen.

Työssäolovelvoitteen ja koulutustason välillä vallitsee tilastollisesti erittäin merkitsevä voimakas negatiivinen yhteys. Samoin on ammatillisesti koulutetuilla ja ammattikouluttamattomilla. Tulos molemmissa kohdissa selittyy sillä, että ne alle 25 – vuotiaat nuoret joilla on ammatillinen koulutus tai korkeakoulututkinto, eivät ole veloitettuja hakemaa yhteishaussa koulutukseen. Yhteishakuvelvoite koskee vain niitä nuoria joilta ammatillinen koulutus puuttuu. Viimeisessä kohdassa, jossa vertaillaan peruskoulun käyneitä ja lukion käyneitä, havaitaan tilastollisesti erittäin merkitsevä vahva yhteys. Tarkoittaen, että perusopetuksen varassa oleville langetetaan lukion käyneitä useammin työssäolovelvoite koulutukseen hakuvelvollisuuden laiminlyönnin seurauksena.

Yhteenvedona edellä esitetystä voidaan todeta, että peruskoulutuksen varassa, ovat syvemällä TE-toimiston palveluprosesseissa. Heitä ohjataan työvoimapoliittisten lausuntojen perusteella erilaisiin aktiivitoimiin taloudellisin kannustein muita ryhmiä useammin. Tämä sama joukko tulee myös herkemmin sanktioiduksi kuin korkeammin koulutetut ajautuen myös työssäolovelvoitteeseen toistuvasta työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä.

Tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että TE-toimisto on onnistunut vastaamaan nuorisotaan asettamaan haasteeseen kiinnittämällä erityistä huomiota peruskoulun varassa oleviin. Tämä näkyy varsinkin palvelulinja kartoituksissa sekä suurempana määränä porkkanalausuntoja. Edellä esitetty ei kuitenkaan vielä vastaa kysymykseen toimien vaikuttavuudesta.

Vaikuttavuuteen pyritään saamaan vastausta tutkimuksen seuraavassa vaiheessa, jossa syvennytään tarkastelemaan lausuntojen välisiä yhteyksiä pelkästään peruskoulun käyneiden osalta sekä vertaamaan yhteyksiä vähintään toisen asteen koulutuksen suorittaneiden yhteyksiin. Lausuntojen välisten yhteyksien lisäksi pyritään pääsemään kiinni vaikuttavuuden tarkastelemalla lausuntojen yhteyttä työttömyyden keston.

4.5.2 Tutkimuksen toinen vaihe

Taulukossa 7 on pelkästään perusopetuksen varassa olevien työnhakijoiden lausuntojen yhteisvaihtelut mitattuna. Taulukon 7 alapuolella taulukossa 8 on samojen muuttujien väliset yhteydet niiden työnhakijoiden osalta, joilla on suoritettuna vähintään toisen asteen tutkinto. Taulukossa muuttujien välisiä yhteyksiä mitattaessa on vakioitu ikä ja sukupuoli.

Perusopetuksen varassa olevia tarkasteltaessa työttömyyden kesto korreloi tilastollisesti melkein merkitsevästi koulutukseen hakematta jättämisen kanssa. Muiden lausuntojen kanssa tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä ei havaita. Tulos on tulkittavissa niin, että ne peruskouluttamattomat nuoret joille on langetettu työssäolovelvoite kouluun hakemisen laiminlyönnin seurauksena, ovat samoja nuoria, joiden työttömyys on pitkittynyt. Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osalta tulos on päinvastainen. Heillä samasta syystä langetettu työssäolovelvoite on negatiivisesti tilastollisesti melkein merkitsevästi yhteydessä työttömyyden keston. Tämä tarkoittaa, että ne nuoret, joille on langetettu työssäolovelvoite koulutukseen hakuvelvollisuuden laiminlyönnin seurauksena, ovat olleet lyhyemmän aikaa työttömänä työnhakijana TE-toimistossa. Vähintään toisen asteen suorittaneiden ryhmän osalta havaitaan tilastollisesti melkein merkitsevä yhteys työttömyyden keston porkkanalausuntojen sekä aktivointiluvun osalta. Tulos osoittaa, että porkkanoiden kertymä kasaantuu työttömyyden pitkittyessä.

Muiden lausuntojen osalta yhteyden puuttuminen työttömyyden keston kanssa perusopetuksen varassa olevilla on myös tulos itsessään. Tarkoittaen, että ainakaan näin mitattuna toimien vaikuttavuutta ei voida todentaa.

Porkkanalausuntojen lukumäärä korreloi positiivisesti tilastollisesti erittäin merkitsevästi kaikkien muiden lausuntojen kanssa molempien asiakasryhmien kohdalla. Yhteisvaihtelu on kuitenkin selvästi voimakkaampaa peruskoulutuksen varassa olevilla, lukuun ottamatta

Taulukko 7: muuttujien välinen yhteisvaihtelu perusopetuksen varassa olevien osalta

Muuttujat	Työttö- myyden- kesto	Porkkanoi- den luku- määrä	Karensien lukumäärä	Työssäolo- velvoite koul. Pe- rusteella	työssäolovel- voite muu syy	Aktivoin- tiluku
Työttömyydenkesto	1	ns	ns	0,118***	ns	ns
Porkkanoiden lukumäärä	ns	1	0,546***	0,157***	0,269***	(0,795***)
Karensien lukumäärä	ns	0,546***	1	0,184***	0,261***	(0,942***)
Työssäolovelvoite koulutuksen perusteella	0,118***	0,157***	0,184***	1	0,126***	0,196***
Työssäolovelvoite muu syy	ns	0,269***	0,261***	0,126***	1	0,296***
Aktivointiluku	ns	(0,795***)	(0,942***)	0,196***	0,296***	1

Huom. * p ≤ .05. ** p ≤ .01. *** p < .001 ns = ei tilastollisesti merkitsevä. Sulkeet korrelaatiokertoimen ympärillä kertoo, että kyse on teknisestä korrelaatiokertoimesta. Aktivointiluku on summuuttuja, joka on muodostettu porkkanoiden ja karensien lukumäärästä.

Taulukko 8: muuttujien yhteisvaihtelu toisen asteen tutkinnon omaavien osalta

Muuttujat	Työttö- myyden- kesto	Porkkanoi- den luku- määrä	Karensien lukumäärä	Työssäolo- velvoite koul. perus- teella	Työssäolovel- voite muu syy	Aktivoin- tiluku
Työttömyydenkesto	1	0,042*	ns	-0,045*	ns	0,036*
Porkkanoiden lukumäärä	0,042*	1	0,394***	0,066***	0,074***	(0,730***)
Karensien lukumäärä	ns	0,394***	1	0,068***	0,280***	(0,916***)
Työssäolovelvoite koulutuksen perusteella	-0,045*	0,066***	0,068***	1	0,091***	0,079***
Työssäolovelvoite muu syy	ns	0,074***	0,280***	0,091***	1	0,240***
Aktivointiluku	0,036*	(0,730***)	(0,916***)	0,079***	0,240***	1

Huom. * p ≤ .05. ** p ≤ .01. *** p < .001 ns = ei tilastollisesti merkitsevä. Sulkeet korrelaatiokertoimen ympärillä kertoo, että kyse on teknisestä korrelaatiokertoimesta. Aktivointiluku on summuuttuja, joka on muodostettu porkkanoiden ja karensien lukumäärästä.

porkkanalausuntojen yhteyttä aktivointilukuun, jonka voimakkuus on lähes samaa luokkaa molemmissa asiakasryhmissä. Voimakas yhteys aktivointiluvun ja porkkanalausuntojen välillä selittyy teknisillä syillä, sillä aktivointiluku on summamuuttuja, joka muodostettu porkkana ja karenssilausunnoista, jonka vuoksi yhteys ei tutkimuksen kannalta ole relevantti. Porkkanalausuntojen voimakas yhteys karensseihin ja työssäolovelvoitteeseen muusta syystä indikoi kannustin kiertestä, jossa erilaiset karenssit ja kannustimet seuraavat toinen toisiaan.

Myös karenssilausunnot korreloivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi muiden lausuntojen kanssa. Koulutuksen perusteella langettu työssäolovelvoite korreloi voimakkaammin peruskoulutuksen omaavien ryhmässä karenssilausuntojen kanssa. Sen sijaan muusta syystä asetettu työssäolovelvoite korreloi hieman voimakkaammin toisen asteen suorittaneiden ryhmässä karenssilausuntojen kanssa. Molempien työssäolovelvoitteiden yhteyksien erot selittyvät osin sillä, että toisen asteen suorittaneiden joukossa vain lukion käyneillä on koulutukseen hakuvelvollisuus. Tämä itsessään selittää ensin mainitun yhteyden. Toiseksi mainittu (karenssien yhteys työssäolovelvoitteeseen muusta syystä) voisi osin selittyä sillä, että hieman heikompi yhteisvaihtelun voimakkuus perusopetuksen varassa olevien karenssilausunnoissa ja työssäolovelvoitteen välillä muusta syystä johtuu siitä, että näille on useammin asetettu työssäolovelvoite jo koulutuksen perusteella eikä päällekkäisiä työssäolovelvoitteita voida asettaa. Aktivointiluku korreloi voimakkaasti molemmissa ryhmissä karenssilausuntojen kanssa. Aktivointiluvun yhteys karenssi lausuntoihin, ei kuitenkaan ole relevantti, sillä karenssien kokonaislukumäärä sisältyy aktivointiluku summamuuttujaan.

Työssäolovelvoite koulutukseen hakematta jättämisen perusteella korreloi edellä esitettyjen lisäksi työssäolovelvoitteen muu syy ja aktivointiluvun kanssa tilastollisesti erittäin merkitsevästi molemmissa asiakasryhmissä. Peruskoulutettujen ryhmässä yhteydet ovat vain hieman voimakkaampia. Tulos on kuitenkin mielenkiintoinen sillä, ne nuoret, joille asetetaan jompikumpi työssäolovelvoitteista (riippumatta koulutustasosta), joutuvat todennäköisemmin jossain vaiheessa asiakuuttaan myös toisen työssäolovelvoitteen alle.

Työssäolovelvoitteen yhteys muihin muuttujiin on käsitelty edellä lukuun ottamatta aktivointilukua. Työssäolovelvoitteen ja aktivointiluvun välillä vallitsee molemmissa ryhmissä tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys. Yhteys on voimakkuudeltaan hieman voimakkaampaa peruskoulun varassa olevien ryhmässä. Tarkoittaen, että aktivointi johtaa

peruskoulunkäyneillä hieman useammin jatkuvaan karenssiin toistuvasta työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että molemmissa asiakasryhmissä erilaiset karenssit korreloivat keskenään selvästi. Perusopetuksen varassa olevien joukossa oli havaittavissa selvästi voimakkaampi yhteys erilaisten karenssien ja porkkanoiden välillä. Joka viittaisi aktivointikierteeseen, jossa sanktiot ja porkkanat seuraavat toinen toisiaan. Toimien vaikuttavuuteen työllistymisen näkökulmasta ei tutkimus tulosten perusteella voida ottaa kantaa.

4.6 Yhteenvedo tuloksista

Korrelaatioita tarkasteltaessa ollaan tekemisissä kausaalisuuden käsitteen kanssa. Korrelaatio ei ilmaise kausaalisuuden suuntaa. Tulosten selittämiseen tarvitaan ainakin osin teorian tukea, sillä aineisto ei suoraan ilmaise, tarjotaanko porkkanaa ennen kuin nuorelle asetetaan karenssi.

Porkkanoiden ja määräaikaisten karenssien kerääntymistä perusopetuksen varassa oleville työnhakijoille (taulukko 6) sekä näiden kahden välistä korrelaatiota (taulukot 7 ja 8) voisi selittää seuraavalla tavalla sillä edellytyksellä, että porkkanaan on tartuttu ennen asetettua karenssia. Peruskoulun varassa olevia nuoria ohjataan hanakasti erilaisiin palveluihin, joihin nuoret eivät kuitenkaan kiinnity. Nuoret keskeyttävät palvelussa tai eivät aloita lainkaan, jonka seurauksena nuorelle asetetaan määräaikainen karenssi. Myös aktivointiluku korreloi molempien työssäolovelvoitteiden kanssa ja työssäolovelvoitteet lisäksi korreloivat keskenään. Tämä viittaisi siihen, että sanktioiminen johtaa sanktioiden kierteseen. Kierrettä nuori yrittää mahdollisesti paikata tarttumalla porkkanaan, mutta ei syystä tai toisesta kiinnity palveluihin. Lopulta nuori päätyy työssäolovelvoitteeseen.

Tulokset langettavat varjon myös ekonomistisen kannustamisen ylle. Mikäli nuori kannustimesta ja karenssin uhasta huolimatta keskeyttää palvelun kerta toisensa jälkeen. Asettaa tulos aihetta pohdinnalle, onko kannustamisen tapoja syytä harkita eritavoin eri asiakasryhmien kohdalla?

Aineisto ei suoralta kädeltä vastaa kausaalisuuden ongelmaan. Aineisto kuitenkin kertoo ensimmäisen porkkanakannustimen päivän sekä ensimmäisen karenssin päivän. Tarkastelemalla näiden välistä suhdetta päästään ehkä lähemmäksi kysymyksen vastausta. Koko

aineistossa tieto molempien lausuntojen päivämäärästä on 263 nuorella. Arvon 1 saavat ne, jotka ovat saaneet karenssin ennen porkkanaa ja arvon 2 saavat ne, jotka ovat saaneet porkkanalausunnon ennen karenssia. Keskiarvo on 1,8 ja keskihajonta 0,39. Taulukosta 9 nähdään hajonta prosenttilukuina. 19,8 % nuorista, joiden kohdalla tieto aineistossa on saatavilla, ovat saaneet karenssilausunnon ennen porkkanaa ja peräti 80,2 % porkkanalausunnon ennen karenssia.

Taulukko 9: Ensimmäisten karenssi- ja porkkanalausuntojen ajallinen järjestys

Muuttujat	Frekvenssi	Prosenttiluku
Karenssi ennen porkkanaa	52	19,8
Porkkana ennen karenssia	211	80,2
Yhteensä	263	100

Tältä osin tulokset tukevat ensimmäistä tulkintaa. Myös teoreettinen pohja (Jyrkämän hypoteesi) tukee ensimmäistä tulkintaa. Toisaalta omakohtaiset kokemukset TE-toimiston asiantuntijana myöskin tukevat ensimmäistä tulkintaa. Jatkotutkimus tulosten selittämiseksi kuitenkin on tarpeen.

Kuitenkin lopuksi on vielä todettava, että vaikka kausaalisuuden suuntaa ei täysimääräisesti voitaisi määrittää niin, että X on Y:n seuraus. Tulokset antavat kuitenkin osviittaa siitä, että palveluissa perusopetuksen varassa oleva nuori ajautuu aktivointikierteeseen, jossa karenssit, porkkanat ja työssäolovelvoitteet seuraavat toinen toisiaan. Tarkoittaen, että vaikka nuorta sanktioitaisiin ensin (esim. irtisanoutunut työsuhteesta ilman työvoimapolitiittisesti pätevää syytä), ja nuori yrittää paikata tilannetta tarttumalla tarjottuun porkkanaan, lisää tämä joka tapauksessa riskiä ajautua epäonnistumisen kierteeseen, jonka loppupäässä odottaa työssäolovelvoite. Kerran asetettu työssäolovelvoite indikoi riskiä joutua myös toiseen työssäolovelvoitteeseen riippumatta hakijan koulutustasosta.

5. POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut vastata kysymykseen, kuinka TE-toimisto onnistuu vastaamaan nuorisotakuun heittämään haasteeseen nuorten aktivoimisessa. Tutkimus ei ota kantaa toimenpiteiden sisältöön tai, onko nuorella työllistymissuunnitelma kolmen kuukauden aikasuosituksen mukaisesti työnhaun alkamisesta. Tutkimuksessa sen sijaan on kartoitettu toimenpiteiden kohdentumista ja vaikuttavuutta asiakasryhmittäin. Tutkimuksen teoreettisena ja käsitteellisenä pohjana toimi Jyrki Jyrkämän kehittämä syrjäytymisen prosessimalli sekä aiempi syrjäytymiskeskustelu. Havaintoyksiköt tutkimusasetelmaan on poimittu osin nuorisotakuun määrittämien toimien/rakenteiden, teoreettisen viitekehityksen sekä aineiston rajoitteiden pohjalta.

Prosessimallin perusajatuksena on, että syrjäytyminen on elämänkaarellinen prosessi, joka tapahtuu usealla eri elämän osa-alueella. Eri ulottuvuuksilla tapahtuvat muutokset vaikuttavat toisiinsa eletyissä hetkessä ja tapahtumien vaikutukset saattavat yltää pitkälle yksilön tulevaisuuteen. Esimerkiksi epäonnistuminen koulutuksen kentällä voi johtaa heikompaan työmarkkina-asemaan, mikä usein johtaa edelleen muihin ongelmiin kuten esimerkiksi taloudellisiin vaikeuksiin, jotka puolestaan estävät yksilöä osallistumasta toimintaan jota saman ikäiset nuoret muuten harrastaisivat. Nuorella voi toki olla mahdollista verkostoitua muiden samassa tilanteessa olevien nuorien kanssa. Riskinä on kuitenkin kiinnittyä yhteiskunnan näkökulmasta vääränlaiseksi koettuun verkostoon, joka ei hyväksy yhteiskunnan asettamia ehtoja/pelissäntöjä. Edelleen ongelmat kasaantuessaan nousevat nuoren näkökulmasta ylitsepääsemättömiksi, mikä johtaa herkästi henkilökohtaisen vaatimustason laskuun.

Jyrkämä näkee juuri nuoruuden erityisen herkkänä aikana, jolloin riski syrjäytyä yhteiskunnasta on poikkeuksellisen suuri. Nuoruusaika on pidentynyt historiallisessa perspektiivissä tarkasteltuna niin, että nuoruuden ja aikuisuuden väliin jää yhä enemmän sosiaalista tilaa. Lisäksi koulutus on erillistynyt historian saatossa omaksi osa-alueekseen. Myös sosiaalinen tuki ja kontrolli ovat yhä enenevässä määrin siirtyneet erilaisille instituutiolle. Jyrkämän mukaan näiden instituutioiden rooli muuhun kuin kontrolloimiseen on rajoittunut. Usein konfliktiin joutuminen saattaa Jyrkämän mukaan vaikeuttaa nuoren asemaa entisestään.

Tutkimustulokset tukevat suurelta osin Jyrkämän teoriaa syrjäytymisen prosessimallista sekä tulkintaa syrjäytymisestä ilmiönä, jossa ongelmat kasaantuvat yksilöllä eri elämän ulottuvuuksilla muodostaen ajallisen jatkumon.

Tämä näkyy aineistossa heikompana koulutustaustalla olevien pitkittyneemmällä työnhakuajoilla, heikommalla toimentulomuotona sekä vähäisempänä työkokemuksena. Toisin sanoen epäonnistuminen koulutuksen kentällä heikentää asemaa työmarkkinoilla. Tulos myös osoittaa, että vaikka toisen asteen koulutuksen puuttumista ei voida pitää aukottomana seulana syrjäytymisvaarassa olevien luokitteluun yksilötasolla, auttaa se kuitenkin kohdentamaan palveluita suuremmalle joukolle sekä kohdistamaan tutkivaa silmää oikeaan suuntaan.

Tältä pohjalta voidaan todeta TE-toimistojen onnistuneen kohdentamaan aktivoinnin niihin nuoriin, jotka ovat työmarkkina-asemaltaan heikoimmassa tilanteessa ja suurimmassa vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta. Tämä näkyy tulosten perusteella siinä, että TE-toimiston palveluissa peruskoulutuksen varassa olevat nuoret ovat useammin ohjattu raskaampien ja tuetumpien palveluiden piiriin, mikä näkyi palvelulinjalle sijoittumisessa. Heille tarjotaan erilaisia porkkanoita muita asiakasryhmiä useammin.

Tutkimustulosten perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että syrjäytymisen prosessi ei katkea palveluihin osallistumisen myötä. Työvoimapolitiittisten lausuntojen keskinäiset korrelaatiot ovat erityisen voimakkaita juuri tämän ryhmän osalta. Vaikuttaisi siltä, että nuoria aktivoidaan, mutta nuoret eivät syystä tai toisesta kuitenkaan kiinnity ja keskeyttävät palvelun. Keskeyttämisestä seuraa nuorelle karenssi. Nuori yrittää paikata tilannetta ajautuen lopulta työssäolovelvoitteeseen. Vaikuttaisi myös siltä, että yhden työssäolovelvoitteen saaminen lisää riskiä myös toisen työssäolovelvoitteen langettamiselle.

Korrelaation kausaalisuhteeseen kuitenkin vaatii vielä jatkotutkimusta, johon kyseessä oleva aineisto ei nykyisessä muodossaan kykene täysimääräisesti vastaamaan. Vahvistusta kausaalisuhteelle kuitenkin saadaan tarkastelemalla ensimmäisten karenssi- ja porkkonalausuntojen päivämääriä. Näin tarkasteltuna liki 80 % nuorista saa kannustimen ennen karenssia. Vahvistusta tulkinnalle saadaan myös teoriasta. Björklund ja Hallanmaa argumentoivat, että kannustimet onnistuvat parhaiten motivointitehtävässään ilman, että ne realisoituvat rangaistuksiksi. Rangaistuksen pelko toimii tehokkaasti alkuvaiheessa, mutta

kasaantuessaan, se lähinnä lannistavat ja toimivat alkuperäistä tarkoistaan vastaan. Heidän mukaansa on niin, että mikäli kannustimet eivät huomioi kannustettavan omia kiinnostuksen kohteita ja tarpeita muuttuu aktivoiminen herkästi pakottamiseksi.

Edellä esitettyä voidaan tulkita myös Jyrkämän teoretisoinnin pohjalta. Hänen mukaansa normistoa rikkovat ”epänormaalit” ajautuvat herkemmin avoimeen konfliktiin kontrolli-byrokratian kanssa. Konfliktina voidaan pitää karenssilausuntojen kerääntymistä yksilölle. Konflikti syntyy, kun nuoren tarpeet ja halut eivät kohtaa TE-toimiston palveluiden ja toimintalogiikan kanssa. TE-toimisto toimii omien toimintaohjeidensa mukaisesti pyrkien aktivoimaan nuorta. Aktivoiminen kuitenkin epäonnistuu tehtävässään, minkä seurauksena syntyy kierre, jonka lopputulemana nuori menettää oikeuden työmarkkinatukeen.

Kyse on Jyrkämää mukailleen rakenteen ja toimijan välisestä problematiikasta. Vastuu sanktoiduksi tulemisesta on lähtökotaisesti nuorella. Ainakin periaatteessa heillä pitäisi olla selvillä työnhakijan vastuut sekä tiedossa seuraukset, mitä näiden vastuiden laiminlyönnistä seuraa heidän ollessaan asiakkaana TE-toimistossa. Ilmiön syyhyn aineisto ei suoralta kädeltä pysty vastaamaan, vaan edellyttää jatkotukimusta.

Joka tapauksessa väkisinkin herää kysymys, kuullaanko nuorta aidosti prosessissa, jonka vuoksi nuori ei kiinnity palveluun? Toisaalta vaikka nuorta kuultaisiin riittävästi, onko palveluvalikoima riittävän laaja, jotta yksilöllisiin tarpeisiin voitaisiin vastata? Toisin sanoen vastaavatko palvelut nuoren käsitystä omasta hyvästä ja tarpeellisesta. Kysymys voidaan myös esittää toisin päin, vastaako nuoren oma käsitys siitä mikä on tälle hyvää ja tarpeellista tämän todellisiin tarpeisiin? Mikäli kysymys on jälkimmäisestä, on syytä pohdita, onko palveluotteessa kehitettävää niin, että nuoren käsitystä siitä mikä on hänelle eduksi, saataisiin paremmin tuotua nuoren tietoisuuteen.

Tähän ei varmaankaan pystytä vastaamaan kehittämällä työskentelyotetta pelkästään TE-hallinnon sekä TE-hallinnon yhteistyökumppaneiden osalta, vaan se vaatii puuttumista nuoren asenteisiin jo huomattavasti aikaisemmassa vaiheessa. Asenteisiin ja käsitykseen nuoren omasta hyvästä pitäisi pystyä vaikuttamaan Järvisen ja Jahnukaisen syrjäytymismallin elämänsäkaarellisen syrjäytymisprosessin ensimmäisellä portaalla. Ensimmäinen porras sijoittuu henkilön lapsuuteen kodin ja koulun väliseen maastoon, jossa yksilö oppii ne arvot ja asenteet, joiden viitoittamana yksilö kasvaa yhteiskunnan jäseneksi.

Toisaalta kysymyksiä voidaan johtaa edelleen laajemmalle ympäröivään yhteiskuntaan. Onko nuorten näkökulmasta kilpailu työmarkkinoilla niin kovaa, että työmarkkinoille pääsevät mukaan vain ne, jotka omaavat lähtökohtaisesti enemmän resursseja. Tämä jättää nuoren epätoivoon syöden motivaatiota suoriutua laskien henkilökohtaista vaatimustasoja. Jääkö toimenpiteiden ja varsinaisen työllistymisen väliin tyhjää tilaa, jolloin nuori ei jaksakaan motivoitua kilpailemaan työpaikasta työmarkkinoilla. Tyhjää tilaa jää erityisesti perusopetuksen varassa olevilla, joilla elämän normaalibiografia ei vastaa muiden samanikäisten nuorten rytmejä, sillä yhtenä keskeisenä työllistymisen esteenä on ammatillisen koulutuksen puuttuminen, joka tulisi suorittaa ennen työllistymistä. Lukiolaisten tilanne tältä osin on hieman eri, sillä voidaan olettaa heidän olevan lähtökohtaisesti orientoituneempia jatkokouluttautumiselle.

Tulokset langettavat myös varjon ekonomistisen kannustamisen ylle, jota olisi syytä tarkastella tästä näkökulmasta käsin tarkemmin. Kyseessä olevassa aineistossa ekonomistisen kannustamisen heikkoudet näkyvät karenssien, työssäolovelvoitteiden ja pörkkanoiden kerääntymisenä tietyille ryhmälle. Aiempien teorioiden pohjalta ilmiötä voisi kenties selittää osin epäonnistumisen kierteellä aiemmin elämässä, joka on johtanut vaatimustason laskuun, eikä nuori oikeastaan enää jaksakaan edes yrittää. Toisaalta mielenkiintoista voisi olla selvittää näiden nuorten selviytymisstrategioita. Kuinka nämä nuoret tulevat toimeen? Ovatko kyseessä olevat nuoret lähinnä sosiaalitoimiston asiakkaita vai löytyykö kenties nuorten omista sosiaalisista verkostoista vastauksia edellä esitettyihin kysymyksiin?

Toimien vaikuttavuuteen työttömyyden keston näkökulmasta ei saada aineiston perusteella juuri viitteitä. Tämä näkyy pörkkanalausuntojen ja karenssien olemattomasta yhteisvaihtelusta työttömyyden keston kanssa peruskoulutustaustalla olevien joukossa. Tulos on sinällään mielenkiintoinen, sillä tämän perusteella vaikuttaisi, että nuorten sanktioimisella ja aktivoimisella ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä työllistymisen kanssa. Päätelmään kuitenkin tulee suhtautua varauksellisesti. Aineisto ei anna suoraa tietoa työllistymisestä. Tutkimuksessa on voitu mitata vain työttömyyden keston ja lausuntojen välisiä yhteyksiä. Tulos antaa kuitenkin aihetta jatkotutkimukselle. Kuinka erilaiset sanktiot ja kannustimet tosiasiasa edistävät nuoren lopullista päämäärää työllistyä avoimille työmarkkinoille?

Yhteenvetona lyhyesti voidaan todeta, että TE-toimisto vaikuttaisi onnistuvan kohdentamaan aktivointitoimenpiteet syrjäytymisvaarassa oleville nuorille työnhakijoille. Ongelmia ja kysymyksiä kuitenkin syntyy palveluihin kiinnittymisen suhteen tämän joukon osalta. Lisätutkimusta tarvitaan karensien kertymisen syistä juuri niille nuorille, jotka tarttuvat palveluihin. Myös pitkittäistutkimus, jossa seurataan nuorten tilanteen kehittymistä jo lapsuuden oloista ja peruskoulusta lähtien olisi tarpeen suorittaa, jotta kyseessä olevaan yhteiskunnalliseen ilmiöön päästäisiin tarttumaan.

Nykyisellään malli ehkä palvelee suurta osaa väestöstä, kun poikkeavat yksilöt, jotka eivät ole vastanneet yhteiskunnan esittämään normaaliuden vaateeseen, ajautuvat herkästi kierteeseen, jossa epäonnistumiset ruokkivat epäonnistumisia. Nykyisellään järjestelmä sisältää riskin, että nuoren eduksi tarkoitetut toimenpiteet kääntyvät pääläelleen työntäen nuoria yhä syvemmälle syrjäytymisen kuiluun. On syytä miettiä, kuinka kierre kääntään ympäri. Kuinka nuoren itsetuntoa ja henkilökohtaista vaatimustason nousua ruokitaan onnistumisen kautta? Mikäli lisää näyttöä ekonomistisen kannustavuuden toimimattomuudesta saadaan erityisryhmien osalta, on syytä myös miettiä vaihtoehtoisia kannustamisen keinoja näille ryhmille.

6. Lähteet

- Aaltonen, Sanna., Nerg, Päivi & Ikäheimo, Salla (2015) Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa nuorten syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 84.
- Bauman, Zygmunt (1998) *Work, consumerism and the new poor*. Buckingham: Open University Press.
- Björklund, Liisa & Hallanmaa, Jaana (2013) Miten kannustaa ihmisiä työmarkkinoille eettisesti ja kestävästi. Teoksessa: Keskitalo, Elsa & Karjalainen, Vappu (toim.) *Kaikki työurille! Aktivointipolitiikka Suomessa*. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction critique of the judgment of the taste*. Cambridge: Harvard university press.
- Emler, Nicholas & McNamara, Sarah (1996) The social contact patterns of young people: Effects of participation in the social institutions of family, education and work. Teoksessa Helve, Helena & Bynner, John (toim.) *Youth and life management. Research perspectives*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Helne, Tuula (2002) *Syrjäytymisen yhteiskunta*. Helsinki: STAKES, tutkimuksia 123.
- Hutchens, Stephen (1994) *Living a predicament: Young people surviving unemployment*. Avebury: Aldershot.
- Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo (2008) *Sosiologia*. 1.-3 painos. Helsinki: WSOY.
- Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto (2007) *Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta*. 1. painos. Porvoo: WSOY oppimateriaalit Oy.
- Julkunen, Raija (2001) *Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa*. Tampere: Vastapaino.
- Julkunen, Raija (2013) *Aktivointipolitiikka hyvinvointivaltion paradigman muutoksena*. Teoksessa: Keskitalo, Elsa & Karjalainen, Vappu (toim.) *Kaikki työurille! Aktivointipolitiikka Suomessa*. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.
- Jyrkämä, Jyrki (1986) *Nuoret sivuraiteelle? Nuorisosta, syrjäytymisestä, yhteiskunnasta*. Teoksessa: Mikkola, Armi (toim.) *Suomalaista nuorisotutkimusta. Tutkijoiden puheenvuoroja*. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus.
- Järvinen & Jahnukainen (2001) *Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja*

- syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Suutari Minna (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Nuorisotutkimusverkosto, julkaisu 20.
- Keskitalo, Elsa & Karjalainen Vappu (2013) Mitä on aktivointi ja aktivointipolitiikka. Teoksessa: Keskitalo, Elsa & Karjalainen, Vappu (toim.) Kaikki työurille! Työttömien aktivointipolitiikka Suomessa. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.
- Keskitalo, Elsa (2013) Tavoitteena aktiivinen kansalaisuus. Teoksessa: Keskitalo, Elsa & Karjalainen, Vappu (toim.) Kaikki työurille! Työttömien aktivointipolitiikka Suomessa. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.
- Kuure, Tapio (1999) Kansalaisuuden ulottuvuus Euroopan unionin sosiaalipoliittisissa ohjelmissa. Teoksessa Kuure, Tapio & Kärkkäinen, Kati & Paju, Petri & Soininen, Anne: Kutsuuko yhteiskunta? Nuorisotutkimusverkosto, Julkaisu 10.
- Lehtonen, Heikki & Heinonen, Jari & Rissanen, Pekka (1986) Syrjäytymiskäsitteenkäytön ongelmia. Sosiaalihuollituksen julkaisu 12/1986
- Levitas Ruth (1998) The concept of social exclusion and New Labour. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, London: MacMillan Press Ltd.
- McRae, Susan (1986) Young and jobless. The social and personal consequences of long-term youth unemployment. Longmead: Blacmore Press.
- Moisio, Pasi (2000) Kasautuvatko sosiaalisen syrjäytymisen muodot EU-maissa? Sosiologia 37 (3).
- Moisio, Pasi (2010) Tuloerojen, köyhyiden ja toimeentulo-ongelmien kehitys. Teoksessa: Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Myrskylä, Pekka (2012). Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA analyysi no 19. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta.
- Nummenmaa Lauri (2009) Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. 1.painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Paju, Petri (1999b) Äänettömät yhtiökumppanit. Nuorten toimeentulon moraaliset, taloudelliset ja kulttuuriset edellytykset. Teoksessa: Kuure, Tapio &

Elektroniset lähteet

KvantiMOTV verkkosivut. Saatavilla

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/intro.html> otettu 13.7.2016

Työ- ja elinkeinoministeriön TEM8/12 Nuorten yhteiskuntatakuu 2012 raportti. Saatavilla

http://www.nuorisotakuu.fi/files/34024/Nuorten_yhteiskuntatakuu_2013_-raportti.pdf

Otettu 13.7.2016

Työ- ja Elinkeinoministeriön ohje TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa 31.5.2015. Saatavilla

<http://www.finlex.fi/data/normit/42440-TEM2435ohje.pdf> otettu 13.7.2016

Työ- ja Elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.5.2015. Saatavilla

http://www.finlex.fi/data/normit/42135-TEM871Ohje_julkisesta_ty_voima_ja.pdf Otettu

13.7.2016

TE-palveluiden verkkosivut. Saatavilla

<http://www.te-palvelut.fi/te/fi/> Otettu 14.7.2016

Liitteet

Liite 1. Kopio tutkimusluvasta liitteineen

Matti Kortteinen

Päätös

05.10.2015

TEM/TEM/1705/03.10.03/2015

PÄÄTÖS TUTKIMUSLUPAHAKEMUKSEEN

Olette hakenut lupaa käyttää työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän (URA) tietoja Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta Nuoret työttömät, nuorisotakuu ja työvoimatoimistojen toiminta -nimistä tutkimusta varten. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka nuorisotakuu-järjestelmä on työ- ja elinkeinotoimistoissa käytännössä toiminut ja miten sitä voisi kehittää. Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimii professori Matti Kortteinen Helsingin yliopistosta ja tutkijoina nuorisotutkimuksen dosentti Jaana Lähteenmaa ja sosiaalityön lehtori Matilda Wrede-Jäntti.

Työ- ja elinkeinoministeriö on päättänyt viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:n ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 13 luvun 5 §:n 3 momentin nojalla antaa teille oikeuden käyttää hakemuksessa mainittuja tietoja tutkimusta laadittaessa. Tämä tutkimuslupa on voimassa 31.3.2016 saakka.

Tietoja saa käyttää vain hakemuksessa mainittua tutkimusta varten. Tietoja ei saa käyttää siten, että yksityisyyden suoja ja yksityisen edut tai oikeudet vaarantuisivat.

Tietoja saa tallentaa vain selvityksen kannalta tarpeellisin osin. Tietoja on säilytettävä siten ja toiminnassa muutoinkin varmistettava se, että yksityiset tiedot eivät paljastu muille tahoille. Tutkimusta toteutettaessa tulee ottaa huomioon henkilötietolakiin (523/1999) sekä muihin lakeihin ja asetuksiin sisältyvät henkilötietojen keräämistä, tallettamista, käyttöä ja luovuttamista koskevat säännökset.

Heidi Nummela
Henkilöstö- ja hallintojohtaja

Johanna Ylitpepsa
Ylitarkastaja

LIITTEET

Henkilötietolain 14 §
Tutkimuslupahakemus liitteineen

Henkilötietolaki 22.4.1999/523

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

4 luku

Henkilötietojen käsittely erityisiä tarkoituksia varten

14 §

Tutkimus

Historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten saa henkilötietoja käsitellä muilla kuin 8 §:n 1 momentissa säädetyillä perusteilla, jos:

- 1) tutkimusta ei voi suorittaa ilman henkilön yksilöintiä koskevia tietoja ja jos rekisteröityjen suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi ole mahdollista hankkia;
- 2) henkilörekisterin käyttö perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuullinen johtaja tai siitä vastaava ryhmä;
- 3) henkilörekisteriä käytetään ja siitä luovutetaan henkilötietoja vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille; sekä
- 4) henkilörekisteri hävitetään tai siirretään arkistoitavaksi tai sen tiedot muutetaan sellaiseen muotoon, ettei tiedon kohde ole niistä tunnistettavissa, kun henkilötiedot eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään, ei sovelleta, jos siinä tarkoitettu menettely henkilörekisteriin talletettujen tietojen ikä ja laatu huomioon ottaen on rekisteröityjen yksityisyyden suojan vuoksi ilmeisen tarpeetonta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan täydentävästi silloin, kun henkilötietojen käsittely perustuu 8 §:n 1 momenttiin.

Lupahakemus

Ylitarkastaja Johanna Ylitepsa

Haen Työ- ja elinkeinoministeriöltä lupaa Ura -rekisterin rajoitettua ja tietosuojattua tutkimuskäyttöä varten.

Toimin tutkimusjohtajana sellaisessa, Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimushankkeessa, jossa selvitetään ns. nuorisotakuun toimivuutta. Aineistojen pääosa kerätään ELY -toimistoissa haastattelemalla nuoria työnhakijoita ja virkailijoita (ks. liite: tiivistelmä tutkimussuunnitelmasta). Olemme rajanneet tutkimuksen Uudenmaan piiriin. Suoritamme parhaillaan haastatteluita hyvässä yhteistyössä ao. piirin virkailijoiden kanssa, heidän luvallaan.

Haluaisimme täydentää tällä tavalla syntyvää aineistoa Ura -rekisterin analyysin avulla. Ajatuksemme on poimia toimistoittain ositettu, painotettu satunnaisotos Uudenmaan piirin nuorista, alle 25 v. työttömistä työnhakijoista (N=1000-2000). Voisimme rekisteriaineiston avulla paitsi arvioida tilastollisesti haastatteluaineistomme edustavuutta myös selvittää edustavan aineiston avulla työllistymissuunnitelmien sisältöä ja tämän variaatioita hakijoiden taustan mukaan toimistoittain. Tällainen tilastollinen tarkastelu loisi luotettavan perustan haastatteluaineistomme analyysia ja tulkintoja varten.

Olemme rakentaneet Ura -rekisterin käyttöä koskevaa suunnitelmaa hyvässä yhteistyössä Uudenmaan ELY -toimistossa työskentelevän (titteli) Jouni Nupposen kanssa. Suunnitelmamme on, että

- työttömien työnhakijoiden henkilötunnukset suojataan koodauksen yhteydessä,
- aineistojen valmistelu ja koodaus tapahtuisi kokonaisuudessaan Uudenmaan ELY -toimiston sisällä ja sen valvonnassa, ja
- ulos lähtisi vasta valmis matriisi, joka koostuu työttömien työnhakijoiden taustaa ja työllistymissuunnitelman sisältöä koskevista tiedoista toimistoittain, ilman minkäänlaisia tunnistetietoja.

On huomattava, että emme koodauksen yhteydessä lainkaan tarvitse henkilötietoja. Tutkimuksen koodaus toteutetaan yhteistyössä Uudenmaan ELY -keskuksen tutkijan Jouni Nupposen kanssa, joka järjestää tutkimusavustajiemme käyttöön sellaisen pohjamateriaalin, jossa yhtä ja samaa henkilöä koskevat tiedot esiintyvät yhdessä ilman henkilötunnisteita. Muita henkilötietoja ei tutkimuksessa käytetä. Ajatuksena ei myöskään ole yhdistää rekisteritietoja erikseen kerättyihin haastatteluaineistoihin. Näitä aineistoja analysoidaan erillään toisistaan niin, että arvioimme haastatteluaineistojemme otoksen edustavuutta ja/tai vinoutta rekisteritietojen valossa.

Kun analyysi on tilastollista, ja kohdistuu nuorisotakuun toimivuuden yleisiin säännönmukaisuuksiin, yksittäisten hakijoiden tietosuojat olisi turvattu. Aineisto

suojataan salasanoin normaalin käytännön mukaisesti ja hävitetään projektin valmistuessa vuoden 2016 aikana.

 Helsingissä 21.8.15

Matti Kortteinen
Professori

Helsingin yliopisto

matti.kortteinen@helsinki.fi

050 319 8421

Liite:

Tutkimustietoja käsittelevien henkilöiden salassapitositoumus

Olen saanut tiedon siitä, että saamani tiedot ovat salassa pidettäviä ja että minulla ei ole oikeutta luovuttaa tietoja sivullisille.

Helsingissä 7.9.15

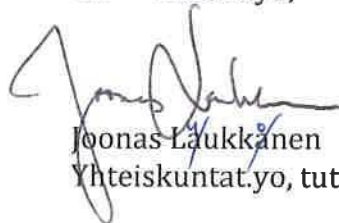
Matti Kortteinen
Professori

Matilda Wrede-Jänntti
Dosentti, tutkija

Jaakko Westerlund
Yhteiskuntat.yo, tutkimusavustaja

Joonas Laukkanen
Yhteiskuntat.yo, tutkimusavustaja

Nuoret työttömät, nuorisotakuu ja työvoimatoimistojen toiminta Suomen Akatemian tutkimushanke 2012-2016

Tutkimussuunnitelman lyhennelmä

Matti Kortteinen, Jaana Lähteenmaa, Matilda Wrede-Jäntti

Tutkimuksen tausta

Nuorisotyöttömyys on kasvanut aiempaa suuremmaksi ongelmaksi koko Euroopan mitassa. Suomen nuorisotakuu -järjestelmä on herättänyt kansainvälistä huomiota. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää sitä, kuinka tämä järjestelmä on työvoimatoimistoissa käytännössä toiminut ja miten sitä voisi kehittää.

Tutkimusongelma

Keskeinen tavoite kahden viime vuosikymmenen työvoima- ja sosiaalipolitiikassa on kannustavuus. Ratkaisevaa nuorisotakuun osalta tässä suhteessa on se, millä tavalla nuoren omat pyrkimykset ja työvoimapolitiikka kohtaavat, kuinka kannustavaksi nuori nuorisotakuun kokee: laukaiseeko uusi, nuorisotakuuseen perustuva työvoimapolitiikka nuorissa omaa toimintaa ja jos kyllä, millaista?

Tutkimuksen näkökulma

Tutkimus toteutetaan käyntihaastatteluina työvoimatoimistoissa niin, että työnhakija haastatellaan sekä ennen työnhajaustilannetta että sen jälkeen. Lisäksi haastatellaan ohjauksesta vastannut virkailija. Tällainen yhden ja saman kohtaamisen valottaminen ristiin toisaalta nuoren ja toisaalta instituution näkökulmasta luo uuden, kiinnostavan näkökulman järjestelmän toimivuuteen. Ajatuksena on, että kohtaamisen sujuminen ja sen kuluessa syntyneet tulkinnat voivat vaikuttaa suurestikin siihen, millainen on ohjaustilanteen tuottama tulos.

Aineistot

Tutkimukseen pyritään poimimaan aineistot Uudenmaan työvoimatoimistoista. Kustakin toimistosta haastatellaan asiakkaita ja virkailijoita siihen mittaan, että tilastollinen analyysi on järkevällä tavalla mahdollista. Haastattelut suoritetaan heti tapaamisten jälkeen, toimiston tiloissa, jos mahdollista. Tällaisten haastattelujen suorittaminen edellyttää yhteistyösuhdetta ja tutkimuslupia niiltä organisaatioilta, joiden toimivallassa olevia asioita tutkitaan.

Analyysi ja vertailuasetelma

Analyysi perustuu logistiseen regressioanalyysiin, ja tulkinnoissa käytetään apuna kvalitatiivisia haastatteluaineistoja, joita tehdään erikseen toimistojen ulkopuolella. Kun aineistoa analysoidaan erottelemalla erilaisia vastauksia nuoren taustan (ikä, sukupuoli, koulutus, aiempi työmarkkinahistoria, ajattelutapa ja elämänorientaatio ym.) saadaan tietoa siitä, eriytyykö järjestelmän toiminta ja tulokset sen mukaan, millaisista työnhakijoista on kysymys ja jos, millä tavalla. On

myös kiinnostavaa kysyä, onko toimistojen välillä tässä eroa, ja jos on, mihin nämä erot voisivat liittyä.

Tulosten käyttö ja merkitys

Tutkimus tuottaa ajantasaista tietoa uuden työvoimapolitiittisen välineen, nuorisotakuun toimivuudesta. Kuvaukset ja analyysit voivat auttaa työvoimatoimistojen käytännön toiminnan kehittämässä ja tätä kautta toimia työvoimapolitiikan apuna. Jos yhteistyötahot ovat tuloksista kiinnostuneita, tutkimushanke voi erikseen tuottaa niiden sisäisiin tarpeisiin toimistokohtaisia tietoja, joita luonnollisestikaan ei julkaista.

Tietojen suojaus

Yksittäiset vastaajat ja toimistot suojataan tarkasti julkituloa vastaan. Tunnistetiedot poistetaan aineistosta julkisuuslainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tulokset tullaan julkaisemaan tilastollisina tarkasteluina tavalla, joka suojaa sekä toimistot että yksittäiset vastaajat julkitulolta.

Aikataulu, rahoitus ja tutkimusryhmä

Tutkimuksen aineistot tullaan keräämään syksystä 2014 alkavan vuoden aikana. Tutkimuksen rahoitus on Suomen Akatemialta. Tutkimusjohtajana toimii professori Matti Kortteinen Helsingin yliopistosta, tutkijoina nuorisotutkimuksen dosentti Jaana Lähteenmaa ja sosiaalityön lehtori Matilda Wrede-Jäntti.